

A „Franklin-Társulat“ kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kaphatók az 1892. szökő évre szóló általánosan kedvelt dús tartalmu

NAPTÁRAK

ugymint:

I STVAN BÁCSI NAPTÁRA. XXXVII. évfolyam. Képekkel. Alapítá Majer István. Füzve 50 kr.	S ZÉKELY-EGYELETI KÉPES NAPTÁR. Szerkeszti a központi választmány megbízásából Benedek Elek. XI. évfolyam. Füzve 25 kr.
P ROTESTÁNS UJ KÉPES NAPTÁR. XXXVIII. évf. Szerk. legifj. Szász Károly. Füzve 50 kr.	N EUER ILLUSTR. VOLKS-KALENDER für Ungarn u. Siebenbürgen. XXVII. Jahrg. Geheftet 50 kr.
F ALUSI GAZDA NAPTÁRA. XXVIII. évfoly. Szerkeszti Kovácsy Béla. Füzve 80 kr.	H ATÁRIDŐ-NAPTÁR, mindennemű hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok, gazdatisztek, utazók és üzerek számára, hasznos jegyzetekkel és 366 üres lappal ellátva, irópapíron és kemény kötésben 1 frt 20 kr.
L IDÉRCZ-NAPTÁR. XXXI. évfolyam, képekkel. Füzve 60 kr.	A MAGYAR NÉP NAPTÁRA. Szerkeszti ifj. Tatár Péter. Képekkel. XXXVII. évfolyam. Füzve 25 kr.
H ONVÉD-NAPTÁR (együttal katonai naptár). XXV. évfolyam. Szerkeszti Áldor Imre. Füzve 60 kr.	U J FALI NAPTÁR egész iv 20 kr.
A MAGYAR NŐK HÁZI NAPTÁRA. XXIV. évfolyam. Képekkel. Füzve 60 kr.	N EUER WANDKALENDER, 1 ganzer Bogen 20 kr.
B ORASZATI NAPTÁR. Szerk. dr. Nyári Ferenc. XIX. évfolyam. Füzve 80 kr.	

Csak 3 frt

a legszebb és legnépszerűbb
Karácsonyi Ajándék.

(Emlék az elhunytakról.)

Arcképek életnagyságban

Bármely beküldött fénykép után. Előleg 1 frt. Szállítási idő 10 nap. A hiú hasonlatért kezesesség vállaljuk. A fénykép névtelen marad. Karácsonyi ajándékok színi megrendelések előbb küldendők be.

BODASCHER SIEGFRIED,
jutalomdíjazott műterem,
Bécs, II. Grosse-Pfarrgasse 6.

Patkószögek gummi-betéttel.

Legjobb a sima kocsitakra.

Teljes elhasználásig alkalmas!!

Pártalépés lehetetlen!

Szabad-utalajóknak

E. GÖTZE & Co.

BERLIN S. alte

Jacobstrasse 79

Árjegyzékek ingyen s bérmentve.

Puritas különleges szájszappan.

A régóta hírneves, egyetlen és már 1862-ben a londoni világkiállításon kintintetett, legnagyszerűbb és leghatásosabb szar a száj és fogak ápolására. A „Puritas“ teljesen oldja a fogak tisztátalanságát, anélkül, hogy azokat megsértené, gátolja a fogak romlását s a szájban a rossz szag képződését. **Med. dr. Faber C. M.,** Ö fensége, boldogult Miksa császár, névvari orvosától. — 1 szelencze 1 frt. Szétküldési raktár: Bécs, I. Bauernmarkt 8, s a bel- és külföld minden gyógyszerüzében és illatszerekkereskedésében. 4512

Harmonikáról külön árjegyzék!

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

MEZEI EGEREK

tömeges és biztos kipusztítására ajánlom az általam készített és már eddig is sok előkelő uradalmakban, nagyobb gazdaságokban, ugyszinté több községekben a legjobb sikerrel használt

EGÉRMÉRGET

labdac alakban, eddigi tapasztalatok szerint 1 holdra 1—2 elegendőnek bizonyult; 100 kilo ára 45 frt, egy 5 kilós láda 3 frt o. é. Bővebb értesítéssel bérmentve szolgálok. **Sipócz István** gyógyszerész, Pécselt (Baranyamegye).

VASÁRNAPI UJSÁG

46. SZÁM. 1891.

BUDAPEST, NOVEMBER 15.

XXXVIII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együt. től évre — 6.

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt félévre — 4.

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 6 frt félévre — 3.

Külföldi előfizetésekre a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

Dr. VUCHETICH ISTVÁN

ZÁGRÁBI ÉRSEK.

ÉPEN az idén múlt nyolczszáz esztendeje annak, hogy Szent László magyar király Vaskánál átkelven a Dráván, Horvátországot meghódította, a magyar birodalomhoz kapcsolta és az 1092-ik évben Zágrábban püspökséget alapított, azt a magyarországi püspökök mintájára gazdag javadalommal ellátta és a kalocsei egyháztartomány érseki joghatósága alá rendelte, így tehát egyházi szempontból is szorosabb kapcsolatba hozta Horvátországot a magyar anyaországgal. Ez a viszony közel nyolczszáz esztendeig állott fenn. Az osztrák abszolút korszak alatt, 1852-ben, azonban a zágrábi püspökség érsekséggé emeltetett, alája rendeltetvén a diakovári, zengg-modrusi latin szertartású és a körösi görög szertartású püspökségek. Így tehát Horvátország az osztrák abszolút korszakot jellemző „Kronland“ rendszerintájára nemcsak közigazgatási, hanem egyházi szempontból is elszakított Magyarországtól, sőt a zágrábi érsekség még az esztergomi primási széktől is teljesen függetlenített és a zágrábi érsekek Horvát-Szlavon-Dalmát egyesült királyságok primásaiaként kezdtek szerepelni.

Méltóságuk fényét Róma is sietett emelni, a mennyiben a zágrábi érsekek rendszerint bibornoki kalapot nyertek, hogy még ebben a tekintetben se maradjanak más országok primásai mögött.

Az 1868-iki horvát-magyar kiegyezési törvény a vallás és közoktatási ügyet horvát autonóm hatáskörbe utalván, a magyar kormány az egyházi kinevezések körüli befolyása abban nyilvánul, hogy a horvát-szlavon-dalmát miniszter, tehát a magyar kormány tagja, ki a magyar országgyűlésnek felelős, jegyzi ellen és vállalja el a felelősséget a horvát egyházi kinevezésekért, és fenmaradt a Magyarországhoz való kapcsolat kifejezéséeként, hogy a horvát püspökök méltóságuknál fogva magyar főrendiházi tagok, de bizony nem igen szokták látogatni az üléseket, politikai működésük színterét inkább a horvát tartománygyűlést választván, hol a magyar-ellenes diakovári püspöknek külön pártja is van, mely a mily tehetetlen, ép oly nagy zajt csap a magyar „szarnokság“ ellen. De azért ennek is megvan a maga káros hatása, a mennyiben éppen a horvátországi katolikus papság között vannak a magyar állameszmének legtöbb ellenségei, kik a felelősségre vonás fé-

leme nélkül igazthatnak az államegység ellen és mondhatni, büntetlenül garázdálkodhatnak a politikai és társadalmi téren, sőt erre nem egyszer egyházi főhatóságaitól nyerik a jelszót, buzditást.

Ily szomorú körülmények között a legfonto-

sabb állami feladatok közé tartozik a zágrábi érseki székek egy arra alkalmas, kifogástalan egyénnel való betöltése, nehogy a magyar állami érdek hosszú éveken át veszélyeztetve legyen a Dráván túl, mert éppen a zágrábi érsek van hivatalva, hogy a magyar állameszmét védelmezze

Varga J. zágrábi fényképe után rajzolta Cserna Károly.

Dr. VUCHETICH ISTVÁN, AZ ÚJ ZÁGRÁBI ÉRSEK.

A helyett, mint ez az ipartörvénybe ütközőleg gyakran történik, hogy
HELYISÉG-VÁLTOZTATÁS

ürügye alatt divatból kiment árúkat MÉLYEN LESZÁLLÍTOTT ÁRAKON kínálnánk, egyszerűen a t. vevőközönség becses figyelmébe ajánljuk óriási nagy és folyton új választéku raktárunkat

SZŐNYEGEKBEN

a legújabb mintákban, s legnagyobb választékban, továbbá

függönyök- és butorszövetekben

a legjutányosabb árak és feltételek mellett.

Szambul és Smyrna szőnyegeinket □ méterenkint 9—10 frttól feljebb, teljes méretért kezeskedve.

Nagy vászon- és pamutáru-raktárunk

továbbá: fehérnemű-, menyasszonyi kelengyék- és ágynemű-készletről szóló 300 ábrával ellátott árjegyzékünket ingyen és bérmentve küldjük.

KUNZ JÓZSEF ÉS TÁRSA

magyar kir. szabad. nagykereskedők, cs. és kir. udvari szállítók,

Budapesten, V-ik kerület, Deák-tér.

a horvát katolikus egyházban. Ezt a szerepet igen szépen betöltötte az imént elhunyt Mihailovich József zágrábi érsek, míg erejét és erélyét gyakorolni tudta; de utolsó éveiben már, mikor elbetegedett, mindinkább Strossmayer hívei kezdtek dominálni az egyházban, kiket aztán királyi rendreutasító szavakkal kellett megbaboztatni, melyek ugyan egyenesen Strossmayernek szóltak, de hívei is megértették és kezdtek vezérlőként elpártolni, ki most már úgyszólván csak vergődik a politikai téren.

A helyzet javulása szempontjából igen jó reménnyel és hazafíúi örömmel tölt el bennünket dr. Vuchetich István kanonoknak zágrábi érsekké való kinevezése, mely ő felségének november 4-én kelt legfelsőbb elhatározásával ténynyé vált. Benne a magyar állameszme egyik rendíthetetlen hű bajnokát ismerjük, kinek szilárd jellege, hazafias multja és régi családjának tradíciói régi biztosítékot nyújtanak arra, hogy fényes egyházi méltóságában is a magyar állameszme buzgó apostola leend. Eddig befutott előkelő egyházi pályáját a következőkben vizsgáljuk.

Csenei dr. Vuchetich István ősrégi, tősgyökeres horvát családból származik, melynek egyik tagja, Vuchetich Pál brinji törzsfőnök, («knéz») 1652. évben Ferdinánd királytól magyar nemesi rangot nyert. Midőn a volt horvát-szlavon-dalmát katonai határőrvidéket szervezték és ebbe bekebelezték a brinji kerületet is, a Vuchetich-család kártalanításképen a csenei nemesi birtokot kapta a Bánságban és innét ered nemesi előnevük a Vucheticheknek. Így tehát az ősrégi horvát család a magyar anyországon rakván új családi fészket, abból a hosszú századokon át igen jeles hazafiak származtak, kik a haza védelmében és a király iránti hűségben egyaránt kitüntették magukat és vezérszerepet játszottak a délmagyarországi társadalomban. A Vuchetich-család tagjai közül némelyek mint katonák küzdöttek a török és a haza más ellenségei ellen, más Vuchetichnek ellenben az egyházi, politikai és társadalmi téren szereztek babért kiváló szolgálataik fejében. A híres jogtudományi író, csenei Vuchetich Mátyás udvari káplán és diplomata, ki «Jus criminale et feudale Hungaricum» című mai napig is kiváló jogtudományi forrásul szolgáló művet írt, az új zágrábi érseknek egyik ősnagybátyja volt, kinek nagyatyja Vuchetich Mileta kapitány, 1809-ben hősi halált halt Malborghet mellett a csatatéren.

Vuchetich István, a most kinevezett zágrábi érsek, 1836 okt. 29-én született. Atyja Vuchetich Mátyás, anyja született Vuchetich Matild volt, kiket azonban még zsenge gyermekkorában elvesztett. Tanulmányait Temesváron, Aradon, Nagy-Becskerekben végezte és az egyházi pályára lépve, a theologiai tanfolyamra a bécsi «Pazmanium»-ba küldetett a csanádi püspök által. Itt Vuchetich csakhamar kitünt iskolatársai között és folyton «első emins» volt. A theologiai tanfolyamot kitűnő sikerrel befejezve, csakhamar hittudományi doktori diplomát nyert és visszatérve a csanádi egyházmegyébe, Karánsebesen lett káplán. De a kiváló képzettségű, előkelő modorú fiatal papot nem sokáig hagyták meg az állásban, hanem csakhamar kinevezetett a temesvári liceumhoz a mennyiségben és fizika tanárának és szentszéki ülnöknek. Vuchetich István Temesváron, de az egész egyházmegyében is rövid idő alatt akkora népszerűséget szerzett, a melylyel ritka fiatal pap dicsekedhetik. Ennek jelül 1868-ban a csanádi egyházmegye nagy többséggel megválasztotta őt az országos katolikus kongresszusra képviselőnek az akkori temesvári plébános, Mihailovich József imént elhunyt zágrábi bíbornok-érsek, Vuchetich mostani közvetlen elődjével szemben.

Mint országos katolikus kongresszusi képviselő kezdette meg Vuchetich politikai pályáját a magyar közélet terén és tovább folytatta a magyar képviselőházban, hova a zombolyai

kerület egymás után kétszer beválasztotta országgyűlési képviselőnek. Képviselői pályáján csakhamar megszerezte magának Andrássy Gyula gróf akkori miniszterelnök és Eötvös József báró vallás- és közoktatásügyi miniszter barátságát, kiknek ohajtására aztán 1870-ben Mihailovich József új zágrábi érseket elkísérte székelyére és oldalkanonokja «canonicus a latere» lett. De mindjárt élénk részt vett a horvátországi politikai életben is, mint a magyar állameszme egyik rendíthetetlen bajnoka. Kiváló közreműködésére annál nagyobb szükség volt, mert ekkor indult meg az áldatlan harc az akkori horvát túlnemzeti párt és a történelmi alapokon álló uniopárt tagjai között, a nagy ügyvel-bajjal és Magyarország nagy áldozatkészségével létesített horvát-magyar kiegyezési törvény (1868: XXX. t. cz.) revíziója körül. Dr. Vuchetich István meggyőződésének teljes hatalmával és hazafíu érzelmeinek rendíthetlenségével lépett sorompóba a magyar állameszme mellett és kitűnő szónoki képességével, valamint éles polemikáival, nem egyszer fényes sikerrel leverte a horvát túlzókat. De mint politikai író is kitűnt. Ugyancsak a horvát-magyar kiegyezésről írt «Hogy állunk?» című politikai röpiratának megjelenése valóságos politikai eseményszámba ment, és rendkívüli nagy hatást idézett elő a horvátok megnyugtatósa, felvilágosítása tekintetében. De épen Rauch Levin horvát bán ellenségei ellen való e határozott fellépése és az a körülmény, hogy politikai szereplésében mindenütt Mihailovich József érsek személyesítőt látta benne, egy egész sorozat keserű intrigát támasztottak ellene, minek az lett az első eredménye, hogy elvesztette állását, mint «canonicus a latere» és theologiai tanárnak nevezetett ki a zágrábi érseki papnöveldebe. Új egyházi állásában nagy tudományával és hazafias irányú működésével sokat lendített a papnevelés ügyén, épen a magyar-horvát barátság szempontjából. E mellett, mint a «Reform» című magyar lap zágrábi levelezője, a politikai téren továbbra is jó szolgálatot tett ebben az irányban. De a zágrábi főszékeskáptalanban is a legfontosabb egyházi teendőket lón megbizva, mint egyetlen kanonjogtudor egész Horvátországban, és tudományával, kitűnő ítélőképességével valóságos tekintélyt vívott ki magának a zágrábi káptalanban, melynek egyik országos híru disze lón. Egyházi kötelemeinek szigorú teljesítését folyton összhangzásba tudta hozni szabadelvű elveivel. Lelkületét a keresztényi emberszeretet, türelmesség, békülékenység jellemzik. Vuchetich igen tudós pap, a ki majd minden európai nyelvet beszél, philosophiával foglalkozik és 10 ezer kötetnyi könyvtára van.

A politikai téren továbbra is kitartott magyar uniopárti elvei mellett és nem mulasztott el egyetlen alkalmat sem, hogy a Magyarország és a Horvátország közötti békés viszony fontosságát és szükségességét ne hangsúlyozta volna. Bizonyos lelkesültséggel és férfias elhatározással adott kifejezést folyton politikai meggyőződésének és Mazsuranics bán alatt Vuchetich volt az egyetlen ellenzéki és «magyar» képviselő az egész horvát tartománygyűlésen, mint a hogy a magyar-barát horvátokat nevezni szokták a horvát túlzók. De épen az akkori horvát kormány befolyásának tulajdonítható, hogy Vuchetich kiharadt a tartománygyűlésből, hova csak gróf Khuen-Héderváry Károly hazafias kormányzása alatt választatot be ismét s csak ekkor folytathatta tovább üdvös működését a tartománygyűlés tárgyalásain. Mint az ogulini kerület képviselője, minden fontosabb kérdésben felszólt, ragogtatván kiváló szónoki képességét, és államjogi ismeretét.

Vuchetich nemcsak a politikai, hanem a társadalmi téren is hervadhatatlan érdemeket szerzett és mint a «Tanuló ifjúság jöttöveje» ismeretes az egész országban. Száz és száz középiskolai ifjú nyert élelmezést Vuchetich István kanonok házában. Terített asztalok vártak a szegény tanulóknak naponta. De az ő nemes szívének egész melegével különösen az árva fiúkat karolta fel, kiket saját költségén neveltetett föl, tanított, míg biztos kenyérkeresethez nem jutottak. Tekintélyes jövedelmének legnagyobb részét a szegény tanuló ifjak segélyezésére fordította. Ha pedig kimerültek anyagi forrásai, a szegény diákok segélyezése érdekében Haynald bíbornokérsekhez, Samassa érsekhez, Schlauch, Szabó, Bonnáz püspökökhöz és más jöttövekhez fordult segélyért és mindig kapott is. Épen e

nemes és áldozatkész jótékonyágával az egész zágrábi lakosság osztatlan becsülését és szeretetét vívta ki magának és úgy szólván egész Horvátország örömmel látja Vuchetich Istvánt a zágrábi érseki széken. Nemcsak azért, mivel hazafisága és kiváló erényei erre méltóvá teszik, hanem mivel fényes állásában, nagyobb hatáskörében, gazdag jövedelmi forrásai mellett még több jót remélnék a kiváló főpaptól, ki valóban alkalmas arra, hogy betöltse azt a magas hivatást, a melyet most az uralkodó bizodalma eléje tűzött.

DALOK.*

Bakody Tivadartól.

I.

Mi hárman.

A völgyben nyíló kis virág
Lelkében álmok rajzanak, —
Az ott, — te vagy!

Rajt himes pillangó piheg
Az édes kelyhet élvező,
S ez, — ez meg ő!

Szomorufűz rájuk hajol,
Oly bánatos, oly elhagyott, —
S ez én vagyok...!

II.

Néma hódolat.

Minden erény csak téged ékit,
Minden virág te néked nyit csak,
Minden csillag rád szórja fényit,
A szívek mind érted dobognak,
Neked hódol mindenki, lány,
Csak egymagam vagyok talán,
Ki mondani még sem merem:
— «Oh... én... önt... szeretem!»

III.

Szerelmi varázs.

A bérczi sas meghallá
A csalogány dalát,
S komoly rideg volóját
Szereltem járja át.

S mely úgy vonzá, utána
A zöld erdőbe megy,
Elhagyva bérczi fészket,
Lakatlan lesz a hegy.

Azóta ott libeg fenn
A nagy fák tetején: —
Lánykám e csalogány vagy,
A sötét sas meg én.

IV.

Miért?

Ha csókolak, mért hallgat a dal,
Ohajtád tudni, bájos angyal?
A lepkét kérd, mért hallgat ajka,
Mig a virágot csókolgatja.

Méret nézek szép, ég-kék szemedbe
Oly mélan, olyan elmerengve?
Az énekes pacstírtát kérdd te,
Mért röppen úgy az égi kékbe?

Miért hogy folesókolva könnyed
Egy pillantásod összetörhet?
Mért hull le, kérdd, mig szomját oltja,
A nyíl-talált őz haldokolva?

Kérded, mért tör ki zengő ajkam
Hol búskomor, hol vidám dalban?
Oh, ha forró szívemre zárlak,
Nálád tanulom a dalt, nálád!

KACZIÁNT GÉZA.

* Dr. Bakody Tivadart egyetemi tanár, a híres hangszerész orvos, ifjú korában több kötet kedves hangú német költeményt adott ki, melyek jó részt Heine, Lenau, Freiligrath és Rellstab dalainak benyomása alatt keletkeztek, de némelyik valóban szép. Ilyen a fennebbi dalok közül a legelső, melyről Petőfi is többször dicsérettel szót. E dalok mind a «Traumbilder» című kötetből valók. Fordító.

LÓVERSENY.

Szépapám lovon járt, öregapám szintén,
És még az apám is nagyobb ur volt, mint én,
Uri lovasságban neki is volt része,
Valamikor kantárt sűrűn vett a kézbe.
Vége. Nem fizánkol paripa alattam, —
Fájdalom, de úgy van: én gyalog maradtam.
Futok erre-arra gyalog a kenyéért,
Dolgozom napestig verejtékes bérért.
S el-elrobog néha sok kocsis mellett,
Egy ur ül középben, oldalt ülnek ketten.
Vallaikon szíjas táveső fityeg tokban
S rákiabálnak a kocsisra: «hajts jobban!»
A kocsis hajt bőszi; minden küllő sáros.
Ki, a lóversenyre tódul a főváros.

Itt egy herceg, ott egy gróf, amott egy báró, —
Ős időktől fogva csupa lovon járó.
Most egy nyalka gentry fordul ki a sarkon, —
Csak a lovas volta még sokáig tartson!
S itt jönnek a pénznek új urai sorban,
Nem egy születtet még gyalogos nyomorban, —
Most kocsin robognak, gazdagságuk tenger,
Mind lóért lihegnek, már mind lovas ember.
De a kocsisornak még sem szakad vége,
Sok száz kerék szór még port, sarat a légbé;
Születésre, pénzre egyképp demokráta
Hajtanak ki szintén!... Ej, milliöm átok!
Hisz az csak egy irnok, az a sportos dandy, —
Hát ennek mi szükség lóversenyre menni?
Ez a fess monoklis máskor füstér árul,
Patyikus a másik, — ismerem szagáról.
Ni, a joggyakornok! Im a konzepista!
Ahol a diákunk, a kis, nyegle Pista!
Utána egy ágens, azaz szenzál-féle,
Ócska távesővekre alkudtam már véle.
Fizető pinzerek, festett bukott hölgyek,
A kiket az olesó pipere majd fölvet. —
Mind-mind nyakra-főre a turfa robognak.
Nézem őket, nézem — s ezek még a jobbak.
De imé, büszkékben spanyol hidalgónkál,
Jönnek a rejtélyek. A kabátjuk jól áll,
A keztyűjük sárga, piros kivarrása,
Kiteszik szemlére, hogy mindenki lássa.
Jobb szemükre vágott vylánderük fényes,
Merész pillantásuk, mozdulatjuk kényes.
Minden bűnre készek, senkitől se félnek, —
Sötét titkos kérdés, hogy miből is élnek?
Hamis kártyázásból, asszonyzarolásból,
Totalisateurból s ki tudná mi másból!
Becsület egy csöpp sincs, becsületügy bőven...
Mennek a versenyre szép őszi időben.

Csak kíváncsiság volt, mely kivitt, a bűnöm.
Ott állottam én is az első tribúnón.
Ott zajgott köröttem a vig, tarka tömeg:
Igazi gavallér, mágns ifjú, öreg;
Sport-ember ex offo, lötenyésző gazda;
Hol nemes lovagba botlék, hol meg gazda.
Szakértők és lóhoz mit sem értő majmok
Vitatták, melyik győz: «Garlic»-e, vagy «Bajnok»?
Komoly, neveléses és gonosz alakok
Egész áradatja körüllem kavargó.
Halkan cseveg itt egy finom uri asszony,
Ott bukott hölgy töpreng el a mai hasznon,
S hogy azt el is érje, aljas pillantás
Hull a kalandorra, commissa, mágnsra.
A hány ur van, itt van s itt minden szélhámos —
Szóval a közönség oly díszes, mint számos.

Csönd! A lovak jönnek. Deli, nemes barmok.
Hátukon ott gubbad a csepp jockey-zsarnok.
Zöld ujj, sárga pettyek, — sárga ujj, zöld pettyek,
Violaszín üng, mit fehér szalag köt meg;
Kék test, piros sipka, — piros test, kék sipka...
Zavaros előttem e színeknek títka.
Bezzeg, érti mindezt a rendes turf-járó.
Neki minden más szín egy más-más istálló.

Próbavágatás van. Hamar, csak előre,
Int a percz, tegyünk a totalisateurre!
Ime, a mágnsok már fogadnak könyvre,
Arckukat burkolva tetetett közönybe.
Hogy ki a plebejus. — Itt az erős próba,
Ha játszik, ha «tippel» kitűdődik róla.
Csupa idegesség, csupa láz és lárna;
Órulten tolongva rohan a pénzűrtára;
Kétkedik, spekulál, kilesi más tippjét.
«Győzelemre» s «helyre» fogadást csak üt-vét.
Mikor már kezében öt forintos jegye,
Kéri a pénztárost, hogy azt visszavegye.
S más tippet akarna... De a pénztár zárul
«Sikerült start!» — hangzik ezrek ajakáról.

Csönd! A lovak jönnek. Deli, nemes barmok.

Próbavágatás van. Hamar, csak előre!

Int a percz, tegyünk a totalisateurre!

S ez szép, ez izgalmas, ez érdemes látvány!
Megy a ló, — a jockey csak úgy leng a hátán.
Elöl a piros szín; a nyomába halad
S szorítja erősen a főhéher szalag.
Hátrább a csoportból most a kék test vál ki
S felnyomul. Ez oszt' ló, gazdája akárik!
Egy sort fut már három. Ucozoz, kék test, nosza!
Csakugyan elől van már a fél orrhossza.
A fehér szalag most lemarad egészen,
A piros is lankad, második se lézen,
Mert egy narancs-sárga jön, mint a parittya
S a végfordulónál könnyen leszorítja.
Még félpercznyi küzdés: a kék, vagy a sárga?

Mit nekem a ló már! A tribún zajára
Figyelek megint én. Hisz ez agonia!
Sikolt, hörög, csuklik minden emberfia.
A szenzál az köpköd, toporzékol, vígjog;
Káromkodik szürke ajakkal a díjnok;
A diák sir majdnem; patyikus, fűszeres
Izzad, lovat biztat, arckuk lázas, veres.
A rejtélyes semmik gonosz, torzult arca
Remegő dühvel néz a szilaj lóharczra;
Mi lesz? Nyerünk? Vesztünk? Szalma-e, vagy széna?
Csak a mágns nyugodt, haláláspátd, néma.
Mindent végig nézem egy ötöd percz alatt.
A czénál a kék test győztesen elhalad.
Foszlik a vad álom, a tömeg fölébred,
Kavardók, mozdul. Mosolyog az élet.

Kiki rendbe hozza arca dilt vonásait.
Egy gróf, a ki vesztett, közönyösen ásit.
Csevegnek, nevetnek, mennek össze-vissza,
Mondják, hogy a győztes ló neve «Clarissa»
Ej, ki hitte volna, hogy ez győzön itt ma,
Oly meglepetés ez, mely valóban ritka.
De sok csevegőnek szive titkon reszket;
Nyert vagy tiz szerencsés, — ezer ember vesztett!
Vesztett most s veszt újra, mert őt futam lesz még,
És veszt holnap ismét és veszt egyre, veszt rég.
Havak, évek és az első verseny óta
Mindig ismétlődik a keserves nóta.
Veszt, veszt minden ember s, ha nyer is nagy néha
Az csak gonosz inger: «légy kitartón lóha»
Játszál, s végre nyersz majd. Nyertél! Ujra játszál!
A játékdüh orkán, — a játékos nádszál.
Nem tud ellenállni, ing-leng a vad szélbe!
S játszik, mert egy daemion játszik egyre véle.

Állnak egy csoportban szegény fickók négyen:
«Nyertél!» — Vesztéséget bevallani szegény;
Szánalmas pazarnak senki őt ne mondja,
Ne higgyék, hogy ő a játékos bolondja, —
Azt hazudja; «nyertem.» Azt a másik szainte,
S mind a négy, — nincs köztük egyetlen őszinte,
Tán, ha volna, az most, mint sebzett oroszán
Ordítana, mert a becsülete foszlány.
Elvesztett a pénze, mely az övé sem volt,
Oh, mért nem szakad róla a magas mennybolt,
Mely fölötte tisztán, mosolygva terül el
És behinté őt is őszi fényderível!
Mosolyog az élet és nem sejtí senki,
Mit hord ő szívében! Meg már mi sem menti.
Saját pénze nem volt, a mit kölcsön kére,
Kihordta már régen a lóversenyterre;
A mit el ma játszott, azt a pénzt már lopta
S most, silány tickjével mindenét eldobta.

Minden veszve, minden!...

A versenynek vége.

Mások kocsin mennek, — gyalog jövök én be.
A ki mindent vesztett, most élvezi végig
Utolsó örömét: azt hogy urnak nézik.
Robogó fiakkor a siralomháza,
Hátrálvó éltét csak elkoosikázza.
Apja, öregapja s szépapja gyalog járt,
S ő csak arra vágyott: ne mutasson polgárt,
Hanem gentryt, mágnsát, szóval chic gavallért;
Ezért hordott hőszen, emeletes gallért;
Azért beszélt lórol, turfa azért járt ki,
Csak hogy urnak nézze, gavallérnak bárki.
Ezért nyargalt váltón, ezért lopott s játszott...
Most mindennek vége, de tán — urnak látszott.

Ej van. Az újságunk ki van innmár szedve,
De én itt ülök még. Lelkem méla kedve
Künn bolyong mindegyre a lóversenyterem.
A főszédő kérdi: «nyomhatjuk már kérem?»
Nem még! — S borzongatnak bus sejtelmes eszmék
Babonásan érzem, hogy egy új hir lesz r.ég.
S im beröplő még egy friss konyomatolap;
Csak egy öngyilkosság, húsz sornal nem hosszabb:
«Lóversenyen vesztett... lopott... meghalt bátran»
Itt van főszédő ur, nyomják — csak ezt vártam.

KOZMA ANDOR.

BÁRÓ JÓSIKA LAJOS.

November 10-én délután, szürke őszi napon, a kolozsvári temetőben a branyicskai báró Jósika-család sírboltjának az ajtaján nevezetes halottat vittek be az illusztris ősök közé. Báró Jósika Lajost temették.

Kevés volna felsorolni a czimeit csupán és a kitüntetésekét, a melyekben bő része volt. Cs. és kir. kamarás volt, val. belső titkos tanácsos, a Szent István rend és az aranygyapjas rend vitéze, a főrendiház tagja, az erdélyi róm. kath. státus világi elnöke, volt több ízben főispán, az atletikai klub elnöke, stb. Nem volna igazságos öt e czimeit után és rangja után jellemezni. Tiltakoznak az ellen az ő saját szavai, melyek azt mondják: «Fény és születés és kitüntető czimek, nagy vagyon és gazdaság, a szív nemesebb érzelmeire csekély mértékben és nem közvetlenül ható műveltség, nem teszik a kifogástalan embert. A czim csak czifraság, mely díszít ott, hol egy dicső múlt emlékét tünteti, melynek értelmét tudott adni ott, hol a közélet működésének állandó faktorait jelzi, melynek jótékony hatása lehet ott, hol nemes tettekre buzdít, de becsét elveszti annál, a ki a vele járó kötelességekről nem tud.»

Báró Jósika Lajos nem a czimeit magasztalja. Egy munkás és eredményekben gazdag múlt emlékezte mond koporsója fölött dicséretet.

Azok közül való, a kik a XIX. század hajnalát derengeni látták és azok közül, a kik aktív részt vettek a magyar nemzet újraélesztésének nagy munkájában és azok közül a nemesebbek közül, a kik megértették a XIX. század parancsát, a munka nemességét elismerték és a fogalmat terjesztették.

A 85 évből, a mi élne adatott, 65 év a jóra való munkálkodás ideje volt. Nehéz időben, nehéz viszonyok között, kényes helyzetekben működött oly irányban, melyet ő a haza érdekében állónak tartott. Életéről álljanak itt a következő adatok:

1807-ben született. Atyja b. Jósika János erdélyi főkormányzói elnök volt, anyja pedig Csáky Rozália grófnő. Fiait korában a marosvásárhelyi királyi táblánál és a kormányzéknel szolgált. Az 1834-iki erdélyi országgyűlésen már szerepelt mint regalista. Főispán volt 1848-ig két ízben, először Torda-, Dobokamegyében. Közben hosszabb időt töltött külföldön. Spanyolországban volt az 1838-iki karlista forradalom alatt. Az 1846—48-iki erdélyi országgyűlésen a konzervatív párt őt választotta vezérszónokának. Mint a régi konzervatív eszmék híve, a szabadságharcban nem vett részt, visszavonultan élt s csak 1858-ban szánta rá magát arra, hogy közhivatalt vállaljon. Kinevezték az erdélyi urbéri főtörvényszék elnökévé, erről a tisztéről azonban 1860 júniusban már lemondott. 1861-ben kormányzói tanácsosi méltóságra emelték, de a következő évben visszalépett az állásától is. 1864-ben Kolozsmegeye főispánja lett és 1867-ig megmaradt e méltóságában. Az 67-iki kiegyezést nagy örömmel üdvözölte, s Kolozsvárt ő volt az első, a ki a kiegyezés megtörténének híre nemzetiszín lobogót tüzetett ki a házára. Azóta csak ritkán jelent meg a főrendiházban.

Jellemének hű tükré az a méltóságos és mégis szerény pár szó, a mit az erdélyi róm. kath. status elnökségéről való leköszönése alkalmával mondott.

«Hatvan évet túljáró ideje telt el annak, — úgy mond, — hogy a hol csak alkalmam nyílt a közös érdekekben működni, ezt el nem mulasztottam. És ha a közélet különböző térein való közreműködésem kiváló sikert sehol sem tudna is felmutatni, dicsekedhetem mégis azzal, hogy a hol királyom parancsa, polgártársaim bizodalma bármily kényes feladat teljesítésére felszólított, szolgálatkészségem sohasem vonakodott ennek tehetségem szerint megfelelni. Dicsekedhetem, hogy közszolgálataimat haszonlesés, vagy részrehajlás vádja sohasem sújtotta. Dicsekedhetem, hogy hivataloskodásom, ha egyebet nem, de igyekezetem és jóakaratom elismerését minden oldalról kiérdemeltem. Nem több érdem ez, mint a mennyit minden becsületes és tisztességes polgártársunk közreműködésében találunk.»

1890. év elején részesült abban a ritka kitüntetésben, hogy az aranygyapjas rend lovagjai közé avatották.

De ha öreg napjaira vissza is vonult a közéleti nagyobb szereplésről, ifjan maradt a szíve és teljes szívvel-lelélekkel azon fáradozott, hogy a jövő Magyarországnak adjon oktatást az ő tapasztalataiból.

Maga köré gyűjtötte Erdély ifjúságát és a gentlemeni erényekre tanította. «A gentlemant mindenképpen az erkölcsi műveltség jellemzi.» Ez a tanításának sarkköve. «Századok eltelték, — úgy mond, — és a magyar nemzet politikai életében a maga tekintélyét nyomozó viszonyok között is képes volt fenntartani, s erős a hitem, hogy századok eltelték és ezen tekintélyt bírja fenntartani, ha világszerte, hol a magyarnak híre van, el lesz ismerve, hogy a magyar nemzet gentlemant nemzet.»

Az elhunytak tettek által bizonyított eszméiből igyekeztem képet adni báró Jósika Lajos jelleméről.

B. J.

Báró Jósika Lajos sokat foglalkozott a lovagiassági szabályokkal s a gentlemant fogalmával. Utolsó napjaiban is azon dolgozott, hogy a lovagiassági szabályzatát, egyetértve egy e célra alakult bizottsággal, megállapítsa. Munkájában megakasztotta a halál. Hogy a gentlemant fogalma alatt mit ért és kit tart gentlemannak, azt érdekesen magyarázza egy hosszabb cikkke, melyet az elhunyt az atletikai klub számára írt s melyből átvesszük a következő részt:

A gentlemant mindenképpen az erkölcsi műveltség jellemzi, azon műveltség, mely midőn a szív nemesebb érzelmeire közvetlen hat, az emberiséget magasztaló erények gyökere.

Az erkölcsi műveltség első sorba helyezem azt, hogy szenvedélyein uralkodni tudjon; ez a morális műveltség legmagasabb foka. A ki erre emelkedni nem tud, az nem gentlemant.

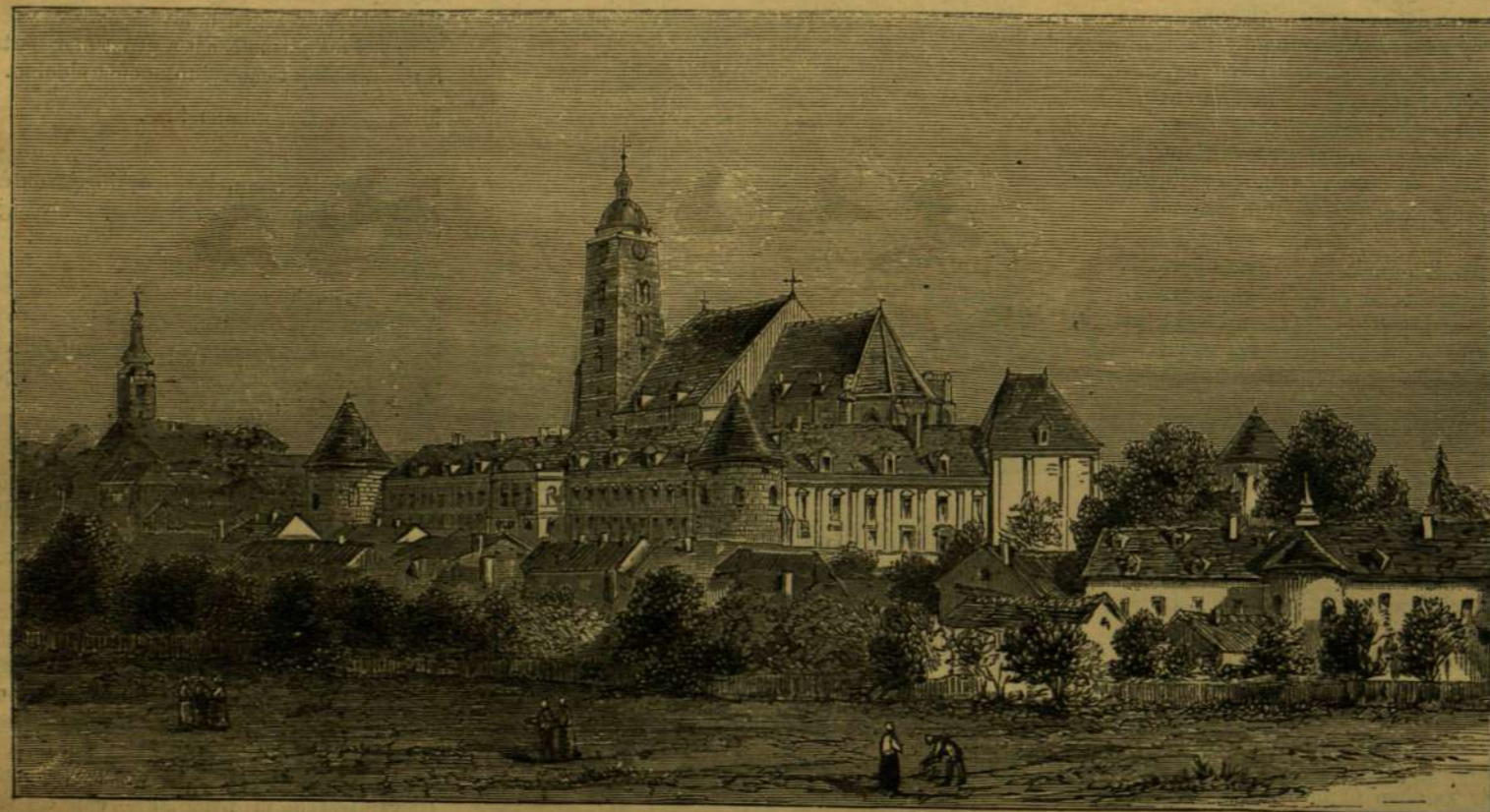
Nem elégíti ki ezen feltételt a gonosz hajlamokból kifolyó indulatok megzabolázása, mert a legnemesebb érzések, n. m. vallásosság, hazaszeretet, nemzetiességhez való ragaszkodás, ha a fanatizmustól engedik magukat elragadtatni, oly szenvedélyekké válnak, melyek az elfogultság és részrehajlás gyöngeségein aligha képesek felülemelkedni, ily kiadásban pedig bármily forrásból eredjenek, gentlemant nem illenek.

Az erkölcsi műveltség második feltétele a fedhetlen karakter. Fedhetlen karakter előttem az, mely mindenkor és mindenben az igazságosság útján jár; melyet nem önérték, sem hiúság, sem szenvedélyek pressziója el nem tántoríthat, mely gyanúját is kerüli annak, hogy haszonlesés vagy nyereszkedési vágy a nagylelkűség feltételei teljesítésében gátolni bírják. És mennél nagyobb áldozatkészségre találkozik a gentlemantól, az észjog és méltányosság igényei-

Dunyk fivérék fényképe után.

BÁRÓ JÓSIKA LAJOS.

A ZÁGRÁBI SZÉKESEGYHÁZ ÉS AZ ÉRSEKI VÁRPALOTA.

nek önkényes és felszólítást nem váró kielégítésére, annál jobban föl bírom benne a valódi gentlemant ismerni.

Megkívánom továbbá a gentlemantól, hogy emberbecsűlő legyen. Helyeselem, ha magasabb társadalmi állás, előrehaladott életkor, a tudomány terén, vagy a közéletben megérdemelt kitüntetések irányában bizonyos differenciával viselkedik. Megkívánják ezt a társasélet viszonyai, melyet a gentlemant, ha köztünk él, nem ignorálhat.

Méltányolni tudom továbbá, ha a gentlemant a közvélemény tekintélyét elismerve, ennek terén népszerűséget kiérdemelni törekszik, mert e nélkül a közélet mozgalmaira hatós befolyást nem gyakorolhat.

De a ki bókokkal, huzelgésekkel azért kedveskedik a hatalmasoknak, hogy gyöngeségeiket maga részére kiaknázza, ki ámtítás, vagy szenvedélyek fölzigatásával azért környezi a népet, hogy kedvező helyzetre szert tehesen: az nem gentlemant, mert illetően eljárása nem becsüli meg az embert, hanem sérti az ember tekintélyét. Valóságilag azzal becsüli meg az embert és emberiséget, ha mindenki irányában, nem tekintve, hogy jó barát, vagy ellenség, különbség nélkül igazságosak vagyunk és nem teszünk olyant, a mi érzékenységet sérti.

A gentlemant kárhóztatja a gonosz tettet, de a tettei irányában a lehetőségig kimérettel van. A gentlemant viszályt, a méltatlan bánatalmazást, de azt, ki bántotta, bosszús indulattal nem áldoz. Gentlemant előtt a gorombáskodás nem nyíltság, nem őszinteség, — az éles élecek tüszúrújai nem figyelemreméltó elmésségek; hanem egyik úgy, mint a másik, a társasélet tisztességét sértő műveletlenség, a rossz indulat epés kiömlése.

nyegető veszélyek rájával bátran szembezáll, hogy az állam védeje szaporításához maga részéről tehetsége szerint hozzájáruljon.

Az elősoroltak teszik szerintem a gentlemant, azt a gentlemant, kinek társaságát kereselem, kinek barátsága által magamat megtisztelve érzem.

A DARU ÉS A FECSKE.

Irta Baksay Sándor.

Két év óta bírom csak a papi hivatalt, de csak egy éve, hogy igazán viselem; mióta t. i. azt

Budapesten végeztem iskoláimat, a hol minden embernek dolga van; — úri házaknál nevelésködtöm; végigjártam Németországot, Hollandiát, Angliát, — letettem a vizsgáimat jeles osztályzattal, és tudok is mindent a mit egy pap tudhat; feltudtam nőni akkorára a nélkül, hogy a látogatási illemnek avagy csak az Abécéjéről is lett volna fogalmam.

Szabad a világ; akkor kopogtat be az ember, a mikor tetszik, és addig marad a meddig tetszik.

Már az egész környéket meghódítottam, csak egy volt hátra, az öreg Kerék János asszessor, egy népes városi ekleziás papja, kit személyesen még nem ismertem, csak annyit tudtam róla, hogy szeretetreméltó ember, de karakán ember.

Legalább megtudom, mi hát az a karakánosság?

Egy szép nyári napon reggeli kilencz órakor érkeztem hozzá, s mentem egyenesen hivatalszobájára felé, a hová cselédje igazított.

A kopogtatás előtt kissé megállapodtam, azért is, hogy rendbe szedjem magamat, és azért is hogy szemügyre vegyem azt a két fametszeti képecskét, mely az ajtóra fel volt ragasztva. Egy daru és egy fecske. A daru fél lábán állva, felemelt lába körme között kavicsot tart; a fecske kiterjesztett szárnyakkal, repülő helyzetben. — Mit jelenthet ez? Kétségkívül Jeremiás próféta szavaira vonatkozik, de kicsoda alkalmazással?

Az öreg úr nagy ba-

Mand hercegnő. A walesi hercegnő. A walesi herceg.

Albert Viktor herceg (clarencei és avondalei herceg).

Luiza hercegnő (Fife herceg neje).

György herceg.

Viktória hercegnő.

A WALESI HERCEG ÉS CSALÁDJA.

A fiatal hercegnők a Marlborough House-ban zenegyakorlaton.

A WALESI HERCEG CSALÁDI JUBILEUMA.

A walesi herceg és családja vadászaton.

A gentlemant jellemző tulajdonságok között kiváló jelentőségű a lovagiasság. A lovagiasság a nemes és magasztos érzések kultusza s azt, mint illyent, méltán lehet a gentlemant tettei vezérfonalának tekinteni. Mindazonáltal itt is merülhetnek föl oly körülmények, melyek a gentlemant állását kétségek közé szorítják, a gentlemant pedig minden lépésére nézve tisztában kell magával lennie, midőn őt a lovagiasság kötelezettségei véres egybütökésekre indítják s így végeredményében oly cselekményekre vezetnek, melyeket a társadalmi béke föltétlen pártolói nem ok nélkül rossznak.

Megvárom végtére a gentlemantól, hogy testi ereje fenntartásáról gondoskodjék, nehogy szellemi tehetsége fejlődését testi elgyengülése gátolja, hogy ezáltal a szilárdítsa azt a férfias önbizalmat, mely fe-

lecskét kaptam, a melyet most el akarok mondani.

Az első esztendő nagy része látogatásokban telt el. Környékünkön sűrűn vannak az ekleziások; paptársaimat sorba kellett látogatnom, illendőségből is, szeretetből is.

Szívesen és tárt karokkal fogadtak mindenütt; észre sem vettem, hogy az idő mulik. — Sokszor az este vettem haza.

Ez a körülmény még bátrabbá tett; a hátralevő látogatásokat még korábban kezdtem, mint az addigiakat. Reggeli nyolcz-kilencz között már ott voltam, a honnét bizonyos volt, hogy esti nyolcz előtt nem fogok távozni. — Én, a ki

rútsággal fogadtam. Meghallgatta környékbeli híreimet, egyetemi élményeimet, újabb tárgyakat vetett fel társalgási anyagul. Mondhatom, nagy élénkséggel beszélgettünk mintegy fél óráig.

Akkor egyszerre félbeszakasztotta a beszélgetést, semmit sem újtott; legfeljebb egy száraz hm-mel adta jelét figyelmének.

Ez világos jel lett volna búcsu-vételre, de engem a környék úgy elkényeztetett, hogy ilyen körülmények között távozni azonos lett volna egy nagy kudarczal. Már most csak azért sem.

Csak hogy az ilyen helyzetnek meg szokott lenni az a szerencsétlenség, hogy az agyvelőt

szabatást gyakorolt, vérszemét adott a bécsi udvarnak arra, hogy előnyösebb békefeltételeket csikarjon ki Bonapartétól, s e végre egy jegyzékben visszautasítván az eddigi alkudozási alapot, kongresszus egybehívását sürgette.

De ha a bécsi kabinet nem volt megelégedve az alkudozás eddigi eredményeivel, a direktorium sem volt más helyzetben. Különösen Velenze átengedésének kérdése erős ellenzést hívott ki a köztársasági kormány részéről, melynek élén Bonaparte ellen is fordult. Az Udinében, Lilleben folyt több rendbeli tárgyalások semmi sikert nem értek el, az osztrák meghatalmazott, Kobentzl feltételei elfogadhatlanok voltak Bonaparte s a direktorium előtt. Pedig a békét minden áron meg kellett kötni. Ez a francziának talán még inkább érdekében állott, mint az osztrákoknak. Október 13-án Udinében kora reggel fölkelve Bonaparte, a hegyeket hóval borítva látta. «Október közepe előtti!» kiáltott fel. «Milyen ország!» Azután a belépő Bourienne titkárhoz fordulva, nyugodtan hozzátette: «Eh! a békét meg kell kötni!»

De az okt. 16-iki ülésen Kobentzl újabb nehézségeket gördített a béke megkötése elé. «A császár — nygmond — el van határozva, kitenni magát a háború minden esélyének, sőt székvarosát is elhagyni, semhogy ily megalázó feltételekbe beleljen». Különösen Mantua és az Adige vonalnak a francziák kezére jutása volt az, a mi ellen az osztrák követ leghevesebben tiltakozott.

Ámde most Bonapartenak is megszaktadt türelme fonala. Kobentzl szavaira hidegvérrel kelt fel helyéből s kezébe ragadva egy állványon álló porcellán-edényt, melyről Kobentzl több ízben dicsőködve emlegette, hogy Katalin csárna ajándéka, e szavakkal sújtotta földhöz:

— «Legyen tehát, a tárgyalások megszakadtak, s a háború újra ki fog törni. De emlékezzék meg rá, hogy még az ősz vége előtt darabokra fogom törni ezt a monarkhiát, mint a hogy ezt a porcellánt itt!»

E szavakkal kocsiába ült s távozott, megízelve Károly főhercegnek, hogy 24 óra lefolyása előtt az ellenségeskedések újra megkezdődnek.

Ez a föllépés hatott. Még haza sem ért Passeranóba, hol főhadiszállását tartotta, már utolérte az osztrák meghatalmazottak nyilatkozata, hogy Franciaország ultimátumát elfogadják.

Következő nap a konferencia Passeranóban ült össze.

Nem volt egyéb teendő, mint a békeszerződés megállapított feltételeit írásba foglalni. Bonaparte magaviselete egészen megváltozott; az egész napot a bécsi követekkel töltötte s jó kedvéből nem csinált titkot. Midőn már este lett, s a fogalmazás még nem volt kész, nem engedte, hogy gyertyát hozzanak be, kísértetes történetek előadásával mulattatta a társaságot. Végre elkészült a szerződés szövege Campo-Formióból, egy kis faluból keltezte Udine és Passeranó között. Aláírta s két órával később Bonaparte követte útban volt, hogy megvigye a békeiratot a direktoriumnak.

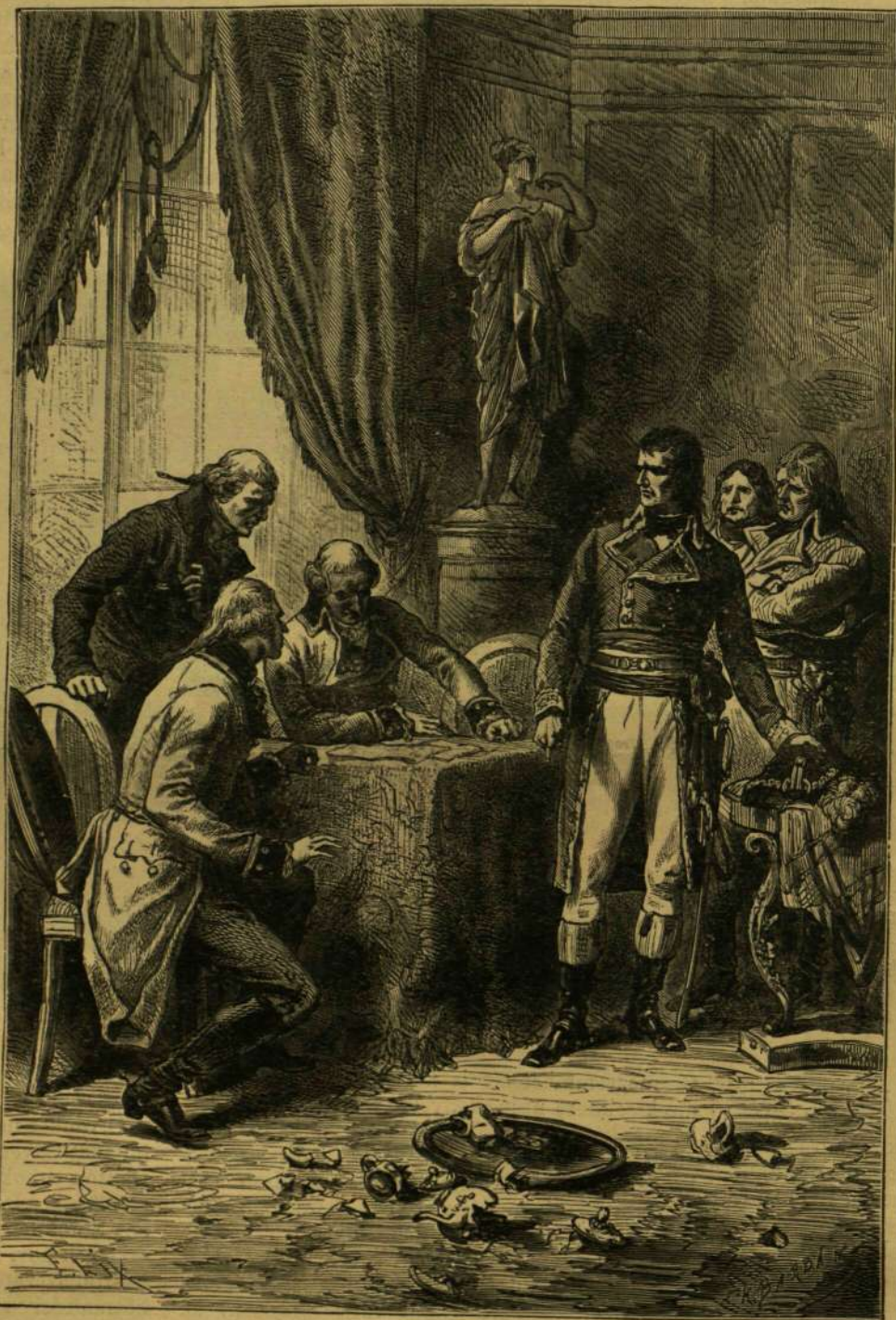
A béke végleges ratificatiója s a függőben maradt kérdések megoldása egy Rastattban összeülő kongresszus számára maradt fentartva, melyen Bonaparte is mint a direktorium teljes meghatalmazottja volt résztvevő.

Hanem mieltett ez történt volna, egy rejtélyes eset hre rettelte meg Európát, mely örökké

emlékezetes tanúsága maradt a múlt századbeli diplomácia fegyvereinek.

A rastatti kongresszus még javában folyt, mikor 1799 ápril 28-án váratlanul székely huszárság szállta meg a kis badeni várost s ezredesök, Babarcy előrs-tíz tudtára adta Jean Debry, Bonnier és Roberjt francia meghatalmazottaknak, hogy el kell hagyniok a várost, különben semmiről sem állhatót. Mikor azonban a francziák távozni akartak, a várostól nem messze első kocsiokat, melyen Jean Debry ült, beesteledve magyar huszárok tartóztatták föl; ezek kihúzták a követet a kocsiból, kardosapásokkal földre terítették s aztán ugyanígy bántak el többi társaival is.

Csak Debry menekülhetett meg. Ez egy útszéli árokban meglapulva, következő nap reggel,

BONAPARTE FÖLDHÖZ VÁGJA A PORCELLÁN CSÉSÉT.

észrevétlen, össze-vissza vagdalya, egy kézműves ruhájában elosont, s Görtz gróf porosz követ házába menekült. Itt nagynehezen a német követek közbenjárására kieszközlte, hogy a követésnek még életben maradt tagjait fedezet alatt a határra szállítsák. Babarcy ezredes sajnálatát fejezte ki a történetek felett s megjegyezte, hogy a legszigorubb vizsgálatot fogja megindítani.

A vizsgálat Károly főherceg parancsára meg is indult: a huszárezredes és a Rastattba bevonult huszárszakasz parancsnoka két évig ült vizsgálati fogságban, ekkor azonban szabadon bocsátották, előléptették és nyugdíjazták őket — épen úgy, mint a hogy ma szokás.

Különben Ausztria mindvégig tagadta a véres tetteiben való részvételét, s tény, hogy az még ma sincs teljesen bebizonyítva. Károly főherceg egy ízben annak a meggyőződésnek adott kifejezést, hogy a támadók huszároknak öltözött francziák lehettek, s az egész tett nem egyéb, mint poli-

tikai intrigua a francia háború-párt részéről oly czéltól, hogy míg Bonaparte messze a Nilusnál diadalokat arat, addig a direktorium otthon oly erkölcsi vereségeit szenvedjen, a mi az ő nimbuszát emelje. Mások Karolina sziciliái királynőben mutatták rá a bűn értelmi szerzőjére, mint a kinek keze a kor minden politikai fondorlatában benne volt, ismét mások egyenesen Pitt angol minisztert vádolták a felbujtással.

Ausztriára néve mindenestre terhelő, hogy a vizsgálat eredményeit hivatalosan sohasem tették közzé, ellenben egy újabb német történetíró, Sybelt, a bécsi hadilétekről írt egy bizonyos adatokra bukkan, melyekből közvetlenül is megállapíthatni hiszi Ausztria bűnrészeségét. A dolog akkor Franciaországban nagy port vert fel. Ausztria elleni boszú hangzott fel százezer torokból; a meggyilkoltak lelki üdvéért pedig mindenféle isteni tisztelgetést szolgáltattak, melyek egyikén a meggyilkolt követek nejeit és gyermekeit is ünnepélyesen bemutatták.

EGYVELEG.

* A törvényszék megsértéséért ítélték el nemrég Birnabán egy mohamedán valásu tanút, mivel a birmai bíró nem akarta a szokott «Phayna» (oh, isten) megszólítással illetni.

* Fekete burgonyát honosítottak meg Angliában «Csetevájó» név alatt, mivel a zulu országából ered. A burgonya virága kék, gyökere fekete, viaszos jellegű, de igen jó ízű.

* A nők szavazati jogát törvény által biztosította az újezlandi parlament, egyúttal kimondván azt is, hogy a nők parlamenti tagokul is megválaszthatók.

* A pápaszemnek egy amerikai orvos állítása szerint az a hatása is van, hogy az arczokon nehezebben képződnek a ráncok s ezért az épszemű ember is kimegy a szobából, jól teszi, ha a napfény, eső és szél ellen pápaszemmél védi szemét.

* Johnstown amerikai város, melyet két évvel ezelőtt egy gátszakadás teljesen elpusztított, a mint azt lapunkban is leírtuk, ma már annyira helyreállott, hogy a rettenetes csapásnak semmi nyoma sincs, még előnyére is vált ez a katasztrófa, mert lakossága azóta kétszer anynyi lett.

* A kutya tudománya. Seahamban hányaszerecsétség folytán sok ember veszett el, úgy, hogy alig lehetett őket felismerni. Egy ily holttestet rokonai felismerni véltek, de hű ujfundlandi kutyája folytást ugatott rá. Kísérletet tettek egy más, szintén kétes hullával, midőn ezt a házba hozták, a hű kutya rögtön örömet nyilvánított s ott maradt folytonosan mellette, míg a temetőbe nem vitték. A bíróság a kutya ítélete után indult.

* Az idegenek forgalma Svájcban. Jelenleg Svájcban a vendégfogadóknak és szállóházakban mintegy 62.500 ágy van, melyek használatáért az élelmi szerekkel együtt az utazók naponként átlag 12 frankot fizetnek. Mivel az utiköltség, vezetőik, orvos s más hasonló kiadások szintén legalább tíz franknyi átlagra tehetők: számítások szerint az idegenek Svájcban 128.785.000 frankot költenek el, mely összeg egy kis ország évi költségvetésének megfelel.

* A legnagyobb és leggyorsabban dolgozó nyomtató gép a «Newyork-Herald» nyomdájában van. Ez a gép egy óra alatt 60.000 hatlapos lenyomatot készít el, azaz egy perc alatt 25 körülmint, meghajtott példányt nyom ki s e mellett a mellékleteket maga a gép helyezi el a fölapba.

TORDAI GRAIL ERZSI.

A magyar irodalom nyelvünknek elszigetelt volta miatt a legkevésbé ismeretes irodalmak egyike a művelt világon. A sokkal kisebb holland, svéd és portugál nemzetek irodalmának nagyjait is sokkalta többen ismerik, mint a magyar irodalom nagy alakjait. Petőfi és Jókai, mondhatni, egyedül azok, kiknek legtöbb művét lefordították legalább a német nyelvre; más magyar íróktól csak egyes dolgozatok jelentek meg s azok is részben oly helyeken s oly kiadásokban, hogy a művelt külföldi közönségnek csak elvétve jutnak szeme elé. Sok kiváló írónak alig ismeri nevét egy pár ezer külföldi ember, míg nálunk az orosz, svéd és spanyol nagy írók ismerete már a műveltség föltételeihez tartozik.

Nem szükség ily körülmények között magyaráznunk, mily nagy szolgálatot tesz nemzetünknek az, ki a magyar irodalom ismertetésének szenteli életét. Kertbeny Károlyt, bármily gyenge volt is az ő fordítói képessége, jóakarataért s buzgalmaért közeletünk jobbjai méltán részesítették elismerésben. Ép így megérdemli ezt Tordai Grail Erzsi, kinek arczképét most bemutatjuk, a ki szintén ezen üdvös czélnak él, s a ki tollán kívül még élőszóval is terjeszti irodalmunk ismertetését a külföldön és pedig rokonszenves megjelenése s kellemes előadási modora folytán nagy sikerrel, mert hiszen természetes dolog, hogy egy szép, fiatal nő ügyes, eleven előadását külföldön is szívesebben hallgatják meg, mint a pápaszemes, száraz tudós férfiaknak esetleg sokkal alaposabb fejtegetéseit.

Tordai Grail Erzsi eredetileg tanítónő volt. Tordán született s korán jutván árvaságra, először a nagyszombati apácákánál tanult; majd Budapesten Zirzen Janka keze alatt végezte tanulmányait, ugyanabban az intézetben, hol már annyi jeles magyar nő nyerte kiképezését. Elemi- és polgári iskolai tanítói oklevél birtokában, hajlamainál fogva kezdetben színésznő akart lenni s be is iratkozott a színi tanodába, de anyagi helyzete nem engedte, hogy a kiképzés egész idejét itt tölthesse s ezért tanítónői állást vállalt, s három éven át Nagy-Váradon működött, mint a polgári iskola tanítónője. Vágya azonban erősebb volt, mint gondolta s bár mint tanítónőt is nagyon szerették, elhagyta azt a pályát s Bécsbe utazott, hol a Petőfi ismertetése körül is érdemeket szerzett Levinsky udvari színész növendéke lett s tanulmányai után mint szavaló, — recitator — keresi kenyerét.

Két télen át működött már Grail Erzsi Németországban, mint a magyar irodalom ismertetője. Előadásainak és szavatainak tárgya kizárólag a magyar irodalom termékeinek és a magyar társaséletnek ismertetése. A fiatal leány annyira buzgó magyar, hogy németes Grail nevét sem használja külföldön; vezetéknévét szülő városáról vette s keresztnevét német rendben, de magyarosan írva. «Erzsi Tordai» név alatt szerepel mindenütt. Közélebb a berlini Schulverein is felszólította, hogy előadást tartson náluk s ő visszautasította tisztán azért, mert a társaság politikai ellenszenva a magyarokkal szemben ismeretes.

Működésének főhelye Berlin, hol már tíz előadást tartott, de több ízben lépett föl ezenkívül Kölnben, a Majna melléki Frankfurtban, Düsseldorfban, Mannheimban, Elberfeldben, Hannoverában, Barmenben, Nürnbergben, Pforzheimban s mintegy tíz más kisebb német városban is. A legtöbb helyen először általános ismertetést ad a magyar irodalomról s aztán hírneves költőinknek egy-egy kiváló darabját szavalja el, mindenkor bemutatván egyet magyar nyelven is, hogy a magyar szó hangzását is megismerjék. A hol több ízben szólal fel, ott egy második estén kizárólag egyes költőkről, különösen Petőfiről ad ismertetést. Ügyes tapintattal mindezt a legkülönbözőbb darabokat mutatja be egymásután: dalt, balladát, humoreszket, s mivel a természet oly kellemes hanggal áldotta meg, mely a szomorú, vig és hősies darabok előadására egyaránt alkalmas, sikere így még sokkal nagyobb.

Tordai Erzsi nagy gonddal folytatta magyar irodalmi tanulmányait. A magyarból fordító Dóczy, Neugebauer, Spóner, Linder s mások német fordításait jóformán mind könyv nélkül tudja (mert minden könyv nélkül ad elő, soha sem olvas) s e mellett maga is sikerrel fordított le egyes verseket Aranytól, Gyulaítól, Tompától és Szász Károlytól. Németül csak oly jól érti ki a szavakat, mintha született német volna, a mint ezt mindenütt elismerik. Hogy működése még sikeresebb legyen, a jelesebb fordításokból «Blüthenlese aus ungarischen Dichtungen» (Virág-szemelvény magyar költeményekből) czim alatt anthológiát állított össze s előadásait a magyar irodalomról, művészetéről és társas életéről a német lapokban közzé teszi Nagy előnye a derék magyar leánynak, hogy sikerült tagjává lennie a «Verband für öffentliche Vorlesungen» (Nyilvános fölolvasásokat rendező szövetség) czimű társulatnak, mely előadásokat rendez s előadókát alkalmaz. Minden városban e társaság készíti elő föllépését, rendezi a felolvasást.

A derék magyar leány a téli hónapokat, midőn előadást nem tart, Berlinben tölti, hol

TORDAI GRAIL ERZSI.

állandó lakása van; de időközben gyakran jó vissza rokonaihoz Magyarországra. A legutóbbi nyáron itt Budapesten időzött, a Zirzen-féle intézetben is nagyobb műértő közönség előtt bemutatva szavaló tehetségét s hallgatói — köztök gróf Csáky Albiné és Szász Károly — nagy elismeréssel nyilatkoztak felőle. Most lép föl először, f. hó 19-én, nyilvánosan hazánkban, régi pályatársai, a tanítónők egyletének, a Mária-Dorothea-egyletnek javára, s mivel németországi felolvasásai csak új év után kezdődnek meg ismét, a közbeneos pár hetet arra használja fel, hogy Magyarországot több városban is bemutassa magát. Nagy-Váradon, Kolozsvárt, Tordán, Brassóban s az erdélyi részek más nagyobb városában szándékozik még ebben az évben előadásokat tartani.

Valóban ohajtandó, hogy a nemes czélt, melyet Tordai Grail Erzsi maga elé tűzött, s melynek megvalósítására olyannyira alkalmasnak bizonyult, a magyar művelt közönség is előmozdítsa az által, hogy a lelkes honleányt szafias, buzgó törekvésében itthon is támogatás, képessége tegye arra, hogy a magyar kulturális viszonyok ismertetése érdekében a külföldön minél sikeresebben működhesse. Mert ránk nézve csakugyan nem lehet kívánatos, hogy örökké ismeretlenek maradjunk a külvilág előtt, s hogy legfőjebb az úgynevezett «érdekes nemzetiségek» sorába számítsanak.

A WALESI HERCEG.

Anglia trónörökös, Albert Eduárd walesi herceg, f. hó 9-én érte el életének ötvenedik évét s egyúttal trónörökös jellegének ötvenedik évfordulóját is. Minden százdában fordul elő egy-két eset, hogy valamilyen nemzet élén felszáradon át egy és ugyanazon egyén él, mint uralkodó, de hogy valaki felszáradon keresztül trónörökös maradjon, az még ritkább eset. Ez a körülmény s Anglia trónörökösének kiváló állása, mely őt a földgömb minden részében elterjedt s az emberi nemnek egy negyedrészt magába ölelő hatalmas birodalomnak második személyévé teszi, eléggé megokolja, hogy mi is megemlékezzünk ez alkalommal a walesi hercegről, bár ő maga esendben s családja körében ulti meg életének ezt a nevezetes évfordulóját.

Albert Eduárd walesi herceg Viktória angol királynő második gyermeke, de mivel az első leány volt (később Frigyes német császár neje s a jelenlegi német császár anyja), a trónörökösödés őt már születésekor, 1841 nov. 9-én megillette, s az angol törvények értelmében három hetes korában ünnepélyesen kinevezték «walesi herceg»-nek és «chester gróf»-nak, a trónörökösök szokott czime szerint. Addig sem volt azonban hivatal nélkül. Mint a királynő legidősebb fia Cornwall herceg volt, mint a skót korona örökösé Rothesay herceg, Carrick gróf, Renfrew báró, a szigetek lordja s Skóthron jó Stewardja ezimket örökölte s atyjától, a Prince Consorttól Szász-Koburg és Gothai herceg és Szászország hercege ezimket. Atyja után neveztek el 1842 jan. 10-én történt keresztelésénél Albert hercegnek, míg az Eduárd nevet anyja atyjától, a kenti hercegtől örökölte.

Nem akarjuk a walesi herceg ötven évre terjedő s különben is eléggé változatos élettörténetét újból megírni. Sokszor volt már lapunkban szó róla, midőn hazánkat meglátogatta, vagy midőn valamely módon a nagy világ figyelmét ismét különösen magára vonta, s emondhatjuk, hogy ezen esetek száma épen nem esekély; trónörökösét saját hazájának határain kívül még aligha ismert az újságolvasó művelt közönség oly annyira, mint a walesi herceget. Nem is csoda. Anyja, Viktória királynő természeténél fogva visszahuzódó és magányt kereső, s a hatalmas angol korona reprezentáló kötelességeit 1861 óta, midőn a Prince Consort meghalt, mindig a walesi herceg teljesíti, s ez a szerep sok teendővel jár azért is, mert az angoloknál minden nevezetesebb közéletű alakpőnek letételén és felavatásánál, valamint a nevezetesebb társadalmi jubileumokon, kiállításoknál, stb. ősi szokás szerint a királyi család valamely tagjának kell szerepelni. Ezért ritka hét az, midőn a walesi herceg hivatalosan ne szerepelne, s ily alkalmakkor gyakran fordulnak elő oly társadalmi események is (például közelebb Stanley híres első jelentéstétele nagy afrikai útjáról), melyekről az egész művelt világ tudomást vesz. 1858-ban, tehát még 17 éves korában, szerepelt ily módon az angol trónörökös egy alapkövetésénél s azóta bizonyonyal ezernél többre megy ily reprezentáló tetteinek száma. Mellesleg megemlíthetjük, hogy a takarékoságáról híres Viktória királynő az ily szereplésekkel természetesen együtt járó nagy költségekre, habár azok tényleg a korona budgetjéhez tartoznának, fának nem ad semmit s így a walesi herceg köztudomású eladósodása részben innen is ered.

Ismeretes továbbá a walesi herceg arról is, hogy nagyon szeret utazni. Külön kényelmes vasuti kocsijában, melyet az 1856-iki budapesti kiállítás alkalmával nálunk is sokan megámulnak, minden évben többször tesz hosszabb kirándulásokat Európa különböző részeibe. Utazási hajlamát atyja nevelte magygyá, ki serdülő korától kezdve minden évben tétetett vele nagy utakat. Már 1855-ben Párisban volt szülőivel; a következő évben a Rajna vidékét és Svájcot járta be s pár évvel később Törökországot, Egyiptomot és a Szent-földet. Két nagyobb utazása is volt: 1860-ban, midőn Kanadát s az amerikai Egyesült-Államokat látogatta meg s 1875-ben, midőn Kelet-Indiát járta be.

A walesi herceg nevelése különben igen gondos volt. A Prince Consort, kinek kiváló tehetségeit és körültekintő ügybizalmát még ma, 30 évvel halála után is osztalnak hálával emlegeti az angol közvélemény, nagy figyelmet fordított arra, hogy a legnagyobb világbirodalom egyikének leendő uralkodója minden tekintet-

ben kitűnjék. Tudjuk azt is, hogy az uralkodó családokban divó szokás ellenére még a vesszőnek nevelő hatását is megpróbálta rajta. De nem is volt neveltetés elzár. Katonai iskolában, az oxfordi és cambridge híres egyetemeken, valamint a Temple jogi testületében együtt volt a nagyhatalmu trónörökös a többi ifjakkal, s az angol ifjúság szokásos társasjátékaiban s versenyekben ő is nyilvánosan szerepelt. Innen ered a walesi herceg feszletlen magaviselete a társadalmi életben s az az udvari etikette szabályait gyakran lábbal tipró modor, melyet társasörökben s otthon tanusit. Budapesten a nemzet kaszinóban s London főúri köreiben nem ritkán úgy lep fel ez a nagy úr, mintha a grófnak és hercegeknek pártása volna.

Családi élete korán kezdődött. Még 22 éves sem volt, midőn 1863 márcz. 10-én elvette a dán király leányát, 1888-nam ezüst lakodalmukat is megünnepezték, bár ez az ünnep nagyon csendesen folyt le, mivel összeesett a közelrokon Vilmos német császár halálával s sógorának, Frigyes német császárnak aggasztó betegsévével. Házasságukból hat gyermek született, de a legutolsó, Sándor herceg, születése után két nappal 1881-ben meghalt. A többi gyermekek képességeikben láthatók. Ezek sem tulajdonképi gyermekek már. A legfiatalabb Maud hercegnő 1870-ben született s így már 21 éves. A legidősb Albert Viktor Keresztély Eduárd herceg, ki 1864 jan. 8-án született, 1885-ben ünnepelesen nagykorúnak nyilvánították. A leányok közül legidősebb Lujza hercegnő, ki 1867-ben született, 1888 óta Fife herceg neje, sőt maga is anya. A walesi herceg tehát nagy-anya is, habár még mindig csak trónörökös s nejének szülői, a dán királyi pár, még mindig élnek. A hercegi család tagjai az angol királyi ház üdvös szokása szerint mind kiváló kedvelői és pártolói az irodalomnak és művészetnek: nagyobb hangversenyeken s irodalmi ünnepeken mindenkor részt vesznek, a nők különösen aquarell festményeiket gyakran engedik át nyilvános kiállítások számára, mindannyian látogatják a kórházakat, árvaházakat s más humanisztikus intézeteket, s ritka hét telik el azonkívül, hogy magok és néhány barátjuk házi hangversenyeket és művészi előadásokat ne szerveznének.

A walesi herceg családjának három otthona van: Londonban, Skóthóban és Norfolkban. Londoni palotájuk, a Marlborough House, a walesi herceg nagykorúsítása alkalmával jutott rendelkezés alá, azóta több ízben nagyították s változtattak rajta, bár még most is aránylag szegény épület ahhoz, hogy az angol korona megszokott reprezentáló ünnepeit kellő fényvel tarthassák meg benne. Az angolok igen sokat panaszkodnak különösen azért, hogy az udvari bálók, ha itt tartanak, nagyon zsúfoltak. Sokkal kellemesebbek a palotához csatolt nagy parkban tartott nyári kerti ünnepek, melyeken rendszeren a királynő is megjelenik, s a hol az irodalom, zene és képzőművészet világhírű mestereinek közreműködését is felhasználják. A skót palota Abergeidieban van a Dee folyó partján. Régi, középkorias épület, melyet a walesi herceg családja leginkább a vadászatok idején használ. Ilyenkor az egész királyi család a skótok festői öltözetét viseli, s mind megannyi résztvesz a szarvasvadászatban vagy pisztrángfogásban. De vannak itt is nagyobb ünnepek, különösen híresek a vadászatok után este fáklyalángnal tartott táncmulatságok. Mindhárom palota közt leginkább kedveli a család a Norfolkban levő Sandringham kastélyt, a hol az év nagyobb részét szokták tölteni. A palota magasan fekszik, gyönyörű kilátással a tengerre s oly távolra más vidékekre is, hogy tiszta időben a Lincolnshireban fekvő Boston híres tornyát is megláthatni. Ezt a palotát a walesi herceg nagyobbította meg ennyire, s ő szippitette meg a híres parkot, melynek van egy kiváló szép fasora, mely arról is nevezetes, hogy minden fáját a herceg egy-egy nagyvendi vendége ültette s arról neveztek el. Mind a három palota, de különösen Sandringham, a dolog természeté szerint drágaságok és ritkaságok tárháza. A hatalmas fejedelmi családnak a világ minden részéből szerzett ritkaságai, s a tömérdek emléktárgyak és ajándékok csakis válogatott darabok. Sok tárgy van a walesi herceg vadász emlékeiből, többek közt az az Oroszországban lött medve, melyet képvonok bemutatunk. Sandringhamban van egy terem, kizárólag a spanyol

király ajándékából nyert spanyol tárgyak. Igen érdekes a billiard-terem, ritka szép czimer-s fégyvergyűjteményével s közel hozzá a hangversenyek és szini előadások számára szánt helyiség. Angliában, hol minden földesúr kastélya könyvtárral és múzeummal áll kapcsolatban, az uralkodó család kastélyaiban a könyvtárak, szobrok s képek természetesen jelentékeny helyet foglalnak el s roppant értéket képviselnek. Rövid idővel ezelőtt a sandringhami palota tetőzete leégett s egy pár helyen a boltozat is beszakadván, a gyűjteményekben sok kár esett, de ma már minden helyreállított.

Midőn a walesi herceget reprezentáló kötelességei meg nem zavarják, a család életmódja egészen szabályszerű. Kilenc órák reggeliznek, a családtagok kizárólag egyedül, 1 1/2 órák villásreggeli (lunch) van, rendszeren egy pár vendég jelenlétében s az ebéd 7 1/2 órák. Délutánonként a hercegnők kikocsiznak vagy lovagolnak, s a délutáni theát rendszeren a park valamelyik kis épületében élvezik. Ebéd után gyakran van kisebb bál vagy hangverseny. Gyakori Sandringhamban a vadászati is. A kis község temploma tele van a királyi családra vonatkozó emlékekkel, s magát a templomot is jelen

Medve, melyet a walesi herceg Oroszországban lött, a Marlborough Houseban.

alakjára akkor építették, midőn 1871-ben a walesi herceg typhusban veszélyesen megbetegedett s felgyógyulása emlékére, 1872 február 27-én, az egész birodalomban mindenütt háláadó isteni tiszteletet rendeztek. A palota környékét, mely azelőtt homokpuszta volt, a walesi herceg virágzó parkká változtatta át, melyben családja női tagjainak neveiről nevezett villák vannak, mindenütt művészi kincsekkel tele. 1872 óta, midőn a walesi herceg nagy betegségéből felépült s több gyermeke nem született, a régi patriarchális családi élet Sandringhamban, mint azt nyíltan beszél Angliában, nem az a benső jellegű többé. A felnőtt ifjak is sokszor távol vannak a szülői háztól. Albert Viktor herceg, ki nagykorúsága óta Clarence és Avondale herceg nevet is viseli, a lordok házában s nyilvános bankettekben vagy alköletleleknél szerepel, György herceg, ki 1865-ben született, ma hajóstiszt és bátyjával pár évvel előbb nagy tengeri utat tett a föld körül. De a még férjhez nem ment leányok megmaradtak abban a német családis jellegű modorban, mely őket varmi és főzni is megtanította s életük nagy részét itt e falusi palotában töltik, egyszerűen és megszokott módon.

A ZÁGRÁBI SZÉKESEGYHÁZ.

A hazai monumentális műemlékek között kiváló helyet foglal el a zágrábi székesegyház, mely a XIII. század végén és a XIV. század elején épült és pedig román-góth átmeneti műízlésben. Némelyek szerint az ősrégi székesegyházat még Szent László király építtette és állítógazdát ezt az épületet alakították át góth-műízlésben a XIV. század elején, miként ez abban az időtájjában több eredeti román-izlésű hazai templommal történt. Így aztán a zágrábi székesegyház is a

román és góth műízlés vegyülete, melyhez később renaissance és barokk toldások járultak. A templom sokat szenvedett a török pusztítások alatt, az 1880. évi óriási földrengés pedig majdnem egészen megsemmisítette a hatalmas épületet. A szentély romok estivesen hálóboltozata egészen beszakadt, a főoltárt, az érseki trónt, a kanonoki székeket izzé-porrá zúrtá, azok fölött valóságos rothalmazt képezvén. A templom középhajójában szintén a boltozat nagy darabja bedőlt és beszűzta a templom alatti sírbolt boltozatát, összetörte a koporsó-fülkéket, a benne levő csontokat. A hatalmas torony, mely a város látképének karakterisztikus jellegét kölcsönöz, az alapjág meghiúsult, sőt a tetejét is elcsavarta a földrengés borzasztó ereje. Kezdetben azt hitték, hogy a templomot többé helyreállítani nem lehet. Később azonban meggyőződtek, hogy különösen a templom oldalfalai és oszlopai oly szilárdak, hogy századokig kitartanak, tehát hozzáfogtak a restauráláshoz, mely még most sincs tökéletesen befejezve, de a templom már évek óta át van adva az isteni tiszteletnek.

A mostani restaurálásnál iparkodtak a csúszos műízlést érvényre juttatni, bár nem tudtak megszabadulni az előbbi reminiscenziáktól. A templom nevezetességei közé tartoznak Szent István és Szent László ősrégi szobrai, a kincstár, lelvárt, melyben a XII. századból is vannak okmányok. A székesegyház körül az érseki várpalota van építve, saroktoronyokkal. Mindjárt az érseki lak mellett a káptalani házak hosszú sora vonul, melyek között több történelmi emlékü is van.

A DIVATRÓL.

Budapest, 1891. november.

A legverőfényesebb nap után egyszerre decemberi hideggel köszöntött be tél apó. Valóban udvariatalan belépés, minden czeremónia, minden előkészítés nélkül. Hiszen nem szabad nőikkel így elbánni, nem tudja azt tél apó?

És mi aztán az ilyen udvariatalanságnak a következménye? Hogy vagy szobafogságot kell szenvednünk, a míg a téli holmi elkészül, vagy pedig meghűlésnek tesszük ki magunkat. Csunya tél apó, ha piros lesz az orruk és könyes szemünk, bepanaszoljuk Venusnál, a jövő év uralkodójánál: majd rövidre szabja azt a didergő, zuzmarás, hóbundás uralmát!

Hogy tehát a vén szarok rossz kedve ellen védekezünk, lássuk el magunkat jó meleg ruhával. Első képünkön az a homlokba mélyen lenyomható széles kalap nagyon ajánlható a zimankós téli napokra. Nagy karimája megvéd a szállingó hóhelyek ellen és hóbundája jó melegen tartja a fejet. Ez a kalap, izlésesen, strucczattal és szalagsokrokkal díszítve, igen alkalmas az utcai sétákra, mert nem mindig utazandó az, a mit a mi budapesti hölgyeink tesznek. Azok az apró nyitott korszorú, vagy diademet képező apró túll, csipke, virág, gyöngy alkotmányok, a melyek a Váci-utcán és az Andrásy-úton kiáltó ellentétben állnak a kedvezőtlen időjárásal szemben, nem utazóra valók. Párisi hölgyek ezeket a pici »hajdíszeket« estélyre, vagy színházba (kocsin) menve alkalmazzák öltözködhöz és jó izlésű párisi hölgynek eszébe se fog jutni, hogy abban utcai sétát tegyen; míg viszont a hangverseny-terem, színházi páholy, vagy egy előkelő szalon túlfutott levegőjében a nehéz és meleg meze, bársony, vagy szőrme-kalapot nem viszi magával.

A hosszú, bő pelerinék természetes következményei a bő ujjas derekakkal, melyek a felöltők szűk ujjával sehogy se lennének összeegyeztethetők. Az első képünk pelerinét különösen eredeti és praktikus gallérja miatt ajánlom a kedves olvasónak figyelmébe. Az a magas Stuart-gallér köröskörül a fejhez simul és megőrzi a nyakat a meghűléstől.

A második képünkön eredeti szabású öltözék vonja magára a figyelmünket, és leginkább fiatal, de kissé erős hölgyeknek ajánlható.

A hosszúsorú, rezedazöld, himalája-zövetből készült ruha derekának hosszú lebbentyje elől és hátul nyitott, úgy, hogy az alakot oldalt mintegy háromfelé elosztja és így nagyon előnyösen karcsúsítja. A különben egyszerű szabású derék mellrése, a magas álló gallér, a hátrész a V alakban, az ujjak és a lebbentyük köröskörül fekete selyemhímzéssel vannak ellátva.

A betevés fekete bársony szalag nem szorul bővebb leírásra: karimája elől kissé fölhajlik, rezedazöld szalagsokroka pedig a fekete strucczolt bokréta-val együtt hátul felkunkorodik.

Pompás meleg palatot látható a harmadik képen. A testhezálló, hosszú köpeny finom pávakék posztóból készül, köröskörül hódrémmel szegélyezve és elől két oldalt fekete selyemhímzéssel díszítve. Az eredeti magas gallér még a füleket is megőrzi a csipés szétől és a csuklóban bő ujjak hódíszai a karmantyú szolgálatát pótolja az összedugott kezeknek.

Egyelőre tehát siettem néhány jó tanáccsal a megfagyás ellen, de addig is, míg az egyszerre meghorogant szabók eleget tehetnek igéreteiknek, használják hölgyeim az ősi felöltőket és vegyének hozzá strucc vagy kakastoll-, vagy pedig fehér angora boát... az is nagyon jó meleglet tart és — divatos.

Iza.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Berki József költeményei I. kötet. Dalok. Kálcsa 1891. A kis kötet csupa apró költeményekből áll, melyek a népdalok hangján és formájában szólnak meg s tele vannak virággal, harmattal, máddal s a szerelmi líra sok más cifráival és sallangjával. Néha persze a sok virágos kép a szerzőt a képtelenségig ragadja, mint a következő kis dalban:

Dalolj, dalolj te kis madár,
Világos zöld itt a határ;
Virágot hajt a kebelem,
Benne virít a szerelem.

A te szíved dalos madár,
Az én karom a láthatár;
Repülj belé szép kedvesem,
És örömet dalolj nekem.

Vannak azonban tartalmasabb versei is, s olyanokat is találunk, melyek egészen átmentek a nép ajkára, mint pl. »Eresz alá fészkel a fecske«, »Kéri pusztán«. Berki költészet, leszámlálva a virágos képek és hasonlatok túlságos használatát, melyek gyakran üres rimpezgetésre ragadják, elég rokonszenves, s a nemesebb irányt, melyet szerző követ, szépen fejezik ki a motto következő sorai:

»Míg lesz imád, míg lesz dalod,
Addig szívem nem mondhatod,
A jó Isten hogy elhagyott.«

A kötet, melyhez mint kiadó, Felek József írt előszót, szerző sajátja s ára 1 frt.

»Zsidó költők« című verskötetere hirdet előfizetést Makai Emil. A zsidó költészet, — úgy mond, — nem szünhetett meg akkor, mikor az utolsó szótárok elhangzottak, nem is valószínű, hogy egy érdekes és gondolatokban kiváló faj egyszerre visszalepelt volna a szellemek nagy haczerteről. S mégis kevesen ismerik azt a költészetet, mely a középkor legötönebb századaiban a zsidó nép egész érzelmevilágát fejezi ki. Ezt a héber költészetet mutatja be Makai Emil, egy körülbelül 14 fve terjedő díszes kötetben, mely január végén jelenik meg Singer és Wolfner kiadásában s előfizetési ára 1 frt 50 kr. A kötetből mutatványul álljon itt Juda Halévinek a legkiválóbb zsidó költőnek két költeménye:

Kéletre.

— Juda Halévi. —

I.

Légy üdvözölve, napnyugat vidéke!
Hazamba visznek ringató habok,
Mint hold, befödve szürkelet ködébe, —
Még harmatodtól ittasult vagyok.

Légy üdvözölve! Többem nem maradhat
Veszteg hajóm kikötve partodon,
Uj szenvedélyek szárnyai ragadnak, —
Fűd vagyok, bár messze bujdosom.

Légy üdvözölve! — És ha majd Czionban
Imába olvad lángoló szívem,
S mindazt, mit érzek s szenvedek, kimondtam,
Rád gondolok s térted könyezem...

II.

Oh nem sokáig vesztegel a révben,
Letörli már a vándor, könyeit;
Az út viharját elfeledte régen
S a hontalan pihenit nem tud itt.
A szél uszályán elrepül a partról
S a végtelen hullámokon barangol,
Legyőz dalával érvényt, szíretket —
Isten veled, nyugat, Isten veled!

Ha sziklás partod' elmosódní látom,
Nem tud hevítit szédítő gyönyör;
Nem ingere a legszebb földi álom,
Míg evezem a messzeségbe tőr.
Habzó kehelyt nem esdekel a vándor,
Csak egy virágot napkelet honából,
A szent talajból egy-egy porszemet, —
Isten veled, nyugat, Isten veled!

Oh, jól tudom, tagadni mit sem érne,
Porába hullt Czion, a búszke vár.
S hol vértanúknak folyt ki drága vére,
Ott minden, minden elhagyott, sivár.
Prédára les vérszomjas éji falka,
De szívemet ez vissza nem riasztja;
Se éji vad, se dúló ferteged, —
Isten veled, nyugat, Isten veled!

A Franklin-társulat naptárai az 1892-ik évrre. Régi jó barátok s mégis mindig újak. Megújulnak minden új év előtt s a régi szellemmel, régi jó érzéssel, csak hogy új ruhában kopogtatnak be a magyar ember ajtaján. Egyike-másika huszonöt-harmincz esztendőre járja már ez utat s egészen biztosra veszi, hogy szívesen látják. Ime e naptárak:

»Falusi gazda naptár«. Inmár a 28-ik évfolyamát futja s ezuttal sok jó tanácsokkal jelen meg, melyeknek jó hasznát veheti a gazdasággal foglalkozó ember. Több szakember közreműködésével Kovács Béla állította össze, a »Gyakorlati mezőgazda« szerkesztője. Vannak benne közlések a gazdaságnak és mellékágainak legkülönbözőbb teréről s nem egy közleménye képekkel van vonzóbbá és érthetőbbé téve. Ára 80 kr.

Ennek párja a nála kilenc évvel ifjabb »Borászati naptár«, mely ez évvel a 19-ik évfolyamába lép. Mint a megelőző években, az idén is dr. Nyáry Ferenc nagybecserkei tanár szerkeszté. (E buzgó szakfért a napokban halt meg.) A »Borászati naptár« rendszeren minden évben közölt a borászati cikkeken kívül természetudományi részt is, és pedig ezuttal az óracsinálás-mesterséget ismerteti több ábrával. Szólószeti részen kívül a kertészetbe vágó közleményt is találunk benne. Ára 80 kr.

A legrégibb a Franklin-társulat kiadásában megjelenő naptárak között a »Protestáns naptár«, mely már 38-ik évét éli. (Ára 50 kr.) Ezuttal új szerkesztőt nyert: legifjabb Szász Károly szerkeszté, ki nagy buzgalommal végezte munkáját, s a »Protestáns naptár« ezen évfolyamában számosjeles írónktól közleményt, így költeményt Szabolcska Mihálytól, Torkos Lászlóttól, Vargha Gyulától, Góbi Imrétől, életleírast a boldogult Ballagi Mórról, továbbá Duka Tivadár Londonban élő hazánkának (ki az egész világra kiterjedő londoni »Angol és külföldi Biblia-Társaság« igazgató választmányának első s eddig egyetlen magyar tagja), életrajzát Szász Károly püspök tollából, aztán báró Bánffy Deszött, az erdélyi reform. egyházkerület nagy tevékenységű főgondnokát (arézépekkel), továbbá elbeszéléseket és rajzokat Bakcsy Sándortól (»A daru és a fecske« címűt, mely mint e jeles írónknak, a »Vasárnapi Ujság« régi munkatársának legújabb művét mai számunkba mutatványul átvesszük), Könyves Tóth Kálmántól, ifj Szász Bélától, továbbá ismertető cikkeket, jelesen az »Erdélyi reform. egyházkerület életéből« az ott újabb épített számos magyar reform. templom közül az abrudbányai újra épített templomnak rajzát mutatván be, »Szép szokások« cím alatt rajzot Szilágyi Arontól, »Emlékeéseket Skóciára« Hamar Andortól, stb., apróbb közleményeket, s végül részletes protestáns egyházi és iskolai tiszti névtárt, stb. tartalmaz.

Csak egy évvel fiatalabb a fentebb említettél az »István bácsi naptár«, mely most 37-ik évfolyamába lép. A több képpel ellátott kedvelt naptárt Majer István püspök alapította, s most Kóhalmi Klimstein József tanár szerkeszti, s tartalma a következő részekre oszlik: I. Az erkölcsi világ. II. Gazdák és gazdasszonyok naptára. III. Népevelők naptára. IV. Történetik. V. István bácsi a hazában és a nagy világban. VI. Művészet és műipar. VII. Tréfák mezeje. Az e rovatok alatt közölt cikkekből fölemlítetjük Liebleitner János poszonyi igazgató-tanítónak Schmidt János sirmalmi tanítónak 50 éves tanítói jubileuma alkalmából közölt életrajzát és arczképét, Bende Imre püspöknek a tanítók tulajdonosgaról tartott beszédét, emlékeéseket Simor hercegegrímásra, a pécsi székesegyház leírását, Feszty Árpádnak az új budapesti törvénykezési palotába készített falfestményeit (melyek a »Vasárnapi Ujság« részletes közlése nyomán több jövő évi naptárba fölvetettek, mint a lefolyt év művészi termékei közül a legjelentékenyebbek közé tartozók), stb. Ára füve 50 kr.

Továbbá még a következő naptárak jelentek meg az 1892-ik évrre a Franklin-társulat kiadásában: »A magyar nők házi naptára« Szerkeszti K. Beniczky Irma. XXIV. évfolyam. A szövegbe nyomott sok képpel, s a háztartáshoz szükséges naplőjegyzetekkel ellátva. Ára füve 60 kr. — »Selymi-együttel képes naptár«. Szerkeszti a központi választmány megbízásából Benedek Elek. XI. évfolyam. Számos

a szöveg közé nyomott képpel. Ára füve 25 kr. — »Honvéd naptár« (Együttel katonai naptár). A magyar nép számára. Szerkeszti Aldor Imre. XXV. évfolyam. Képekkel. Ára füve 60 kr. — »Lidérc naptár« XXXI. évfolyam. Számos nagyob és a szöveg közé nyomott kisebb képpel. Ára füve 60 kr. — »A magyar nép naptára« Képes kalendárium sokféle hasznos és mulató olvasmánnyal ellátva. Szerkeszti ifj. Tatar Péter. XXXVII. évfolyam. Ára füve 25 kr.

A jövő évrre szóló naptárak sorában az Aethnaeum kiadásában még egy új naptár jelent meg, mely a »Reform naptár« nevet viseli,

Elég egy pillantást vetni tarka czímlapjaira, melyen Hungária alakja mellett a »Reform« zászlaját Szapáry Gyula gróf lengti, míg körötte néhány miniszter feje látható, hogy felismerjük politikai irányzatát, mely határozott kormányparti. Van ugyan benne szépirodalmi rész is, de a politika benne az uralkodó. Ő felsége, a király, továbbá a miniszterek arczképen s rövid jellemrajzain kívül közli vagy száz országos képviselőnek többé-kévesebb sikerült arczképeit is, a kik között azonban ellenléki csak azokból akad, a kik egyttal valamely bizottságnak a tagjai. A naptár ára 40 kr.

Verne Gyula új regénye. Az olvasóink által jól ismert és kedvelt francia regényírónak egy új regényét adta ki a Franklin-társulat. Címe: »A névtelen család«, Amerikában játszik, s történeti hátterű, mely mellett természetesen elég tér jut Verne élnk fantáziájának 80 eredeti francia metszet díszíti a 417 lapra terjedő kötetet, melynek ára füve 2 frt 50 kr.; vászonkötésben 3 frt.

Magyar történelmi életrajzok hetedik évfolyamának utolsó füzetében Marczali Henrik befejezi Mária Teréziáról írt jeles tanulmányát, melyről már ismételten megemlékeztünk. A mostani füzetben mint uralkodót méltatja szerző Mária Teréziát, a kinek kormányja a szellemi és anyagi élet majd minden terén haladást jelöl. Mária Terézia országainak kis és nagy dolgait egyaránt figyelemmel kísérté s esodlatos, hogy épen mert a legapróbb részletekre is beleavatkozott, el nem vesztette értékét a nagyfontosságú, országos érdekű ügyek iránt. Marczali három szempontból fejtegeti Mária Terézia belpolitikai rendszerének változásait: a melyek az állam általános feladataira vonatkoznak; a melyek az örökös tartományok és hazánk közti viszony kifejlődését módosították és a melyek a királyönök szorosan vett magyar politikáját irányítják. E szempontokból itéli meg a szerző hazánk akkori állapotát a tanügyre, a kereskedelemre és iparra, az egyház hatalmi körének megszorítására és tisztán a nemzeti-ség erősülésére vagy gyengülésére nézve. Bizonyos, hogy a királynő kormányja üzta a germanizációt, a német nyelv használhatóságát mindenütt előtérbe állította a magyarral szemben, úgy, hogy innen csak egy lépés választotta el József császárt erőszakosan germanizáló kormányát. — Ugyancsak e füzetben kezd meg Szilágyi Sándor II. Rákóczy György erdélyi fejedelem életrajzát. Az írónak az a célja, hogy felmutassa a gyzásos véget ért fejedelemnek ne csak gyarlóságait, de jó és nemes tulajdonságait is; mert úgy találja, hogy Rákóczy terveiök nem hiányzott az ideálmusz, de a módok, a melyekkel terveit valóstítani akarta, magukban rejték a romlás csirját. Emlékét csak a szenvedések tartották fenn, a melyeket az országúra árasztott, s e szenvedésektől nem látták a fejedelem alkotásait. Az első négy fejezetben az ifjú herceg neveltetése s első hadi kisérletei vannak elmondva, s úgy miképp jutott a trónra apja halála után. Szilágyi előadását az a komoly és nemes egyszerűség jellemzi, a mely annyira illik e tragikus hős történetének elbeszéléséhez, s a mely a historiai stíl fajai közt a leggyakoribbnak mondható. — A füzetet több érdekes illusztráció díszíti, szép kiállítás pedig a Franklin-társulat nyomdáját dicséri.

Gyulafehérvár története, a város megbízásából írta Király Pál; kiadja a város közönsége, a honfoglalás ezredik évfordulójának emlékkönyvére. A város 1889 őszén határozta el, hogy megírta Gyulafehérvár történetét, mely mélyen visszanyúl a rómaiak korába. Király Pált bízta meg a feladattal, ki már régebben foglalkozott a város múltjával, s ki az első kötetet immár közre is adta, díszes kiállításban (az Ajtja-féle kolozsvári nyomdából) a 432 oldalra menő terjedelemben. Ebben a város őskorát adja elő, nagy szorgalommal összehordott és avatottan földolgozott anyagban.

Csak 3 frt

Karácsonyi Ajándék.

(Emlék az elhunytokról.)

Arcképek életnagyságban
Bármely beküldött fénykép után.
Elsőleg 1 frt. Szállítását 10 nap.
A hű hasonlatért keszesség vállal-
tatik. A fénykép sértetlen marad.
Karácsonyi ajándékul szíves meg-
rendelések előtt küldendők be.
BODASCHER SIEGFRIED,
jutalomdíjazott műterme,
Bécs, II. Grosse-Pfarrgasse 6.

Patkószögek gummi-betéttel.

Legjobb a sima kocsutakra.
Teljes elhasználásig alkalmas!!
Pártalépés lehetetlen!
Szabadék-tulajdonosok
E. GÖTZE & Co.
BERLIN S. alte
Jacobstrasse 79
Árjegyzékek ingyen s bérmentve.

A „Franklin-Társulat“ kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kaphatók az 1892. szökő évre szóló általánosan kedvelt dús tartalmu

NAPTÁRAK

ugymint:

ISTVAN BÁCSI NAPTÁRA. XXXVII. évfolyam.
Képekkel. Alapítá Majer István. Füzve 50 kr.

PROTESTÁNS UJ KÉPES NAPTÁR.
XXXVIII. évf. Szerk. legifj. Szász Károly. Füzve 50 kr.

FALUSI GAZDA NAPTÁRA. XXVIII. évfoly.
Szerkeszti Kovácsy Béla. Füzve 80 kr.

LIDÉRCZ-NAPTÁR. XXXI. évfolyam, képekkel.
Füzve 60 kr.

HONVÉD-NAPTÁR (együttal katonai naptár). XXV.
évfolyam. Szerkeszti Áldor Imre. Füzve 60 kr.

MAGYAR NŐK HÁZI NAPTÁRA. XXIV.
évfolyam. Képekkel. Füzve 60 kr.

BORASZATI NAPTÁR. Szerk. dr. Nyári Ferenc.
XIX. évfolyam. Füzve 80 kr.

SZÉKELY-EGYELETI KÉPES NAPTÁR.
Szerkeszti a központi választmány megbízásából *Benedek Elek*. XI. évfolyam. Füzve 25 kr.

NEUER ILLUSTR. VOLKS-KALENDER für
Ungarn u. Siebenbürgen. XXVII. Jahrg. Geheftet 50 kr.

HATÁRIDŐ-NAPTÁR, mindennemű hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok, gazdatisztek, utazók és üzérek számára, hasznos jegyzetekkel és 366 üres lappal ellátva, írópapíron és kemény kötésben 1 frt 20 kr.

MAGYAR NÉP NAPTÁRA. Szerkeszti ifj. *Tatár Péter*. Képekkel. XXXVII. évfolyam. Füzve 25 kr.

UJ FALI NAPTÁR egész iv 20 kr.

NEUER WANDKALENDER, 1 ganzer Bogen 20 kr.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

A törvényhatósági közigazgatás kézikönyve.

A fennálló törvényekből és rendeletekből rendszeresen összeállította

GRÜNWALD BÉLA.

Első rész: A közigazgatás feladatai.

I. kötet: A közigazgatás és a személyi élet.
II. kötet: A közigazgatás és a gazdasági élet.
III. kötet: A közigazgatás és a gazdasági élet (folytatva). — A közigazgatás és a társadalom. — Gyámi és gondnoksági ügyek. — Igazságszolgáltatás. — Katonai ügyek.
Második rész: A közigazgatás közegei a törvényhatóság körében
IV. kötet. (befejező): A község. — A törvényhatósági joggal felruházott város. — A vármegye.

Harmadik, bővített és javított kiadás.

Ára füzve 12 frt.

A négy kötet csak együtt kapható.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvárusnál kapható

NÉVTELEN CSALÁD

REGÉNY

Irta

Francziából ford.

VERNE GYULA. HUSZÁR IMRE.

Nyolczvan képpel.

Ára füzve 2 frt 50 kr. Vászonkötésben 3 frt.

NÉVNAPI AJÁNDÉK!

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában megjelent s minden könyvkereskedésben kapható

MAGYAR SZENT ERZSÉBET ÉLETE.

IRTA

D^r. TOLDY LÁSZLÓ. (Tíz képpel.)

Népkiadás ára füzve 80 krajczár, kemény kötésben 1 forint
Nagy kiadás velin-papíron, díszkötésben, arany metszéssel 5 forint.

Körrejtély. Érdekes, nélkülözhetlen játék a hosszú téli estékre. A körrejtély csak akkor valódi, ha a gyári jelvényvel, a «Horgony»-al van látva. Ára 35 kr.

Ezer meg ezer szülő dícsérőleg elismerte a híres

Horgony-Kőépitőszekrények

magas nevelési értékű; jobb és szellemileg vonzóbb játék nem létezik gyermekek és felnőttek számára! Részletesebben ezekről valamint a «Körrejtélyről» képes árjegyzékünkben találni, melyet minden szülőnek szívesen (ingyen és bérmentve) meg kellene hoztatni, hogy kellő időben gyermekeik számára igazán alkalmas «karácsonyi ajándékot» kiválaszthassanak és megrendelhessek. Minden kőépitőszekrény a «Horgony»-jelvény nélkül közönséges és kiegészítőre nem alkalmas utánzó, ennél fogva mindig

Richter-féle Horgony-Kőépitőszekrény

kérendő és csak ilyen fogandó el, melyek úgy mint ezelőtt még utol nem értek, s az egyetlenek, melyek szabályszerűen kiegészíthetők: készletben minden Richter F. Ad. és Társa, első osztr.-magyar cs. és kir. szab. kőépitőszekrénygyára, Bécs, I. Nibelunggasse 4. Rudolstadt, Oltén, Rotterdam, London, New-York, 310 Broadway.

VASÁRNAPI UJSÁG

47. SZÁM. 1891.

BUDAPEST, NOVEMBER 22.

XXXVIII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt 1 fél évre — 6 *

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt
fél évre — 4 *

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 6 frt
fél évre — 3 *
Külföldi előfizetésekre a postai megjelölés nélkül nem fogadjuk.

II. VILMOS WÜRTEMBERGI KIRÁLY.

A nem rég még teljesen független német királyságok, fejedelemségek és hercegségek mindinkább beletalálják magukat a birodalmi egység állapotába s megnyirbált souverainitásukért, úgy látszik, kellő kárpótlást találnak a nagyhatalmi állásban s a nemzeti egység tudatában.

A nemzeti együvértartozandóság eszméje tehát a lefolyt rövid egy pár évtized alatt is bebizonyította hatalmas összeolvastó erejét és a német egység meg van alapítva jól.

Hogy a német nemzet ebbe oly rövid idő alatt belenyugodott, azon nincsen mit csodálni, hiszen az összeolvadás a legtöbbször régen táplált hő vágya volt. S utóvégre is mi kívánatos lehetne egy oly állapot föntartásában, minőben egyesítése előtt a német nemzet leledzett apró zsarnokai alatt, elaprózott, szük határai között.

Hogy azonban az új állapottal magok ezek a nem rég csaknem korlátlan hatalmu kis ural-

kodók is kibékültek s felségjogaiknak megszorítása miatt nem táplálnak lelkükben boszút és nem árulnak el visszaserzési vágyakat, az már sokkal csodálatosabb, de egyúttal a német egység minden barátjára megnyugtatóbb.

Pedig a helyzet valóban az. Bizonyítja a többek között a württembergi királyság példája. Károly, az elhunyt király, eleinte csak nehezen törődött bele a dolgok új rendjébe, de utóbb már nem táplált ellene szívében keserűséget s hű tagja lett annak a szövetségnek, melybe a német kis államok a körülmények ellenállhatatlan nyomása alatt, némelyek akaratuk ellen is, jutottak. II. Vilmos, az új király pedig már trónörökös korában bebizonyította, hogy a német egységnek hive és támogatója kíván lenni, kimutatta azzal, hogy midőn a mostani német császár trónralépte alkalmával a birodalmi tanácsot megnyitotta, ő is megjelent Berlinben, a király megbízásából ugyan, de nem kevésbé a saját benső sugallatából. Önmegtagadásba e látogatás nem került, mert hiszen ő nem volt souve-

rain uralkodó s nem érezhette magát folyton sarkaltatva összehasonlítást tenni egy német uralkodó fejedelemnek korábbi és mostani helyzete között.

Károly elhunyt württembergi királynak nem maradt gyermeke, s így utána a trónt unokáncsese, Vilmos foglalta el. Az új király az 1870-ben elhunyt Frigyes württembergi hercegnek és Katalin ugyancsak württembergi hercegnőnek, I. Vilmos király ma is élő leányának fia.

II. Vilmos 1848-ban február 25-én született. Első polgári és katonai nevelését Günther prelatustól és Linck tábornoktól nyerte s aztán tizenhét éves korában a tübingai, majd meg a göttingai egyetem hallgatója lett, hol különösen nemzetgazdasági, állam- és jogtudományi tanulmányokkal foglalkozott. Ugyanez időben vette katonai pályája is kezdetét, a mennyiben alhadnagy lett a 3-ik württembergi lovasezredben s a e minőségben vett részt az 1866-iki hadjáratban, a württembergi tábori hadosztály főhadiszállásán.

II. VILMOS WÜRTEMBERGI KIRÁLY.

SAROLTA WÜRTEMBERGI KIRÁLYNÉ.